

jaarverslag

2018

LIOF

Inhoud

Kerncijfers 2018	3
Raad van Commissarissen	4
Bestuursverslag	
Voorwoord	6
Missie, kerntaken en organisatiestructuur	8
Business Development	10
Participaties & Financiering	18
Corporate Governance	22
Risicomanagement	24
Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	26
Organogram	36
LIOF Jaarrekening 2018	38
Overige gegevens	80
Bijlage	
Overzicht Participaties	85
Profielchets van de leden van de RvC (volledig vanuit 2018)	88
LIOF vertegenwoordigingen/lidmaatschappen	89
Overzicht van begrippen en afkortingen	90
Colofon	91

Kerncijfers 2018

Financieel resultaat en eigen vermogen

	2018	2017
Netto resultaat (in mln €)	7,0	13,1
Eigen vermogen (in mln €)	91,8	88,9
Balanstotaal (in mln €)	104,4	99,4
Solvabiliteit (EV/balanstotaal in %)	87,9	89,4

Overzicht resultaten

	2018	2017
Participatie investeringen*		
Nieuw:		
- in mln €	7,2 **	5,7
- in aantallen	14	11
Uitbreidingen:		
- in mln €	2,5 ***	1,0
- in aantallen	10	8
Business Development		
Innovatieprojecten:		
- in mln €	20,1	20,5
- in aantallen	167	111
New Business Development cases:		
- in mln €	9,7	8,1
- in aantallen	16	15
Vestigingen en uitbreidingen van buitenlandse ondernemingen in Limburg:		
- in mln €	231,7	89,0
- in aantallen	14	9
- werkgelegenheidseffect (fte)	578	395

Business Development

Innovatieprojecten & New Business Development cases (in mln €)

	2018	2017
Systems (Maakindustrie)	7,8	15,5
Logistiek	8,7	6,9
Agrofood	5,8	-
Overig ****	7,5	6,3
Totaal*****	29,8	28,7

* Betreft het Participatiefonds

** Exclusief bedragen nog te storten

*** Exclusief bedragen nog te storten en inclusief bijgeschreven rente

**** Onder deze categorie zijn onder andere de sectoren smart services, agrofood, materials en healthcare opgenomen.

***** Door optellingen kunnen getallen op tienden afwijken.

Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen (RvC) constateerde dat LIOF in 2018 succesvol opereerde in de Limburgse economie. De fondsen en programma's die LIOF onder beheer heeft zijn in toenemende mate geïntegreerd, met als doel effectiever en beter in te kunnen spelen op de behoeftes van de ondernemers. Dit leidde onmiskenbaar tot een toegenomen slagkracht binnen de Limburgse economie. Tegelijkertijd is de organisatie verder versterkt en zijn de interne processen verder geprofessionaliseerd en gedigitaliseerd.

Als regionale ontwikkelingsmaatschappij heeft LIOF een belangrijke rol. Zij zorgt met een team van betrokken en deskundige medewerkers voor het leggen van noodzakelijke verbindingen, versterking en groei van de Limburgse economie.

Nieuwe governance

In de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA van 23 mei 2018) is een Investeringscommissie ingesteld onder voorzitterschap van de heer Dick Wammes. Zij heeft als belangrijkste taak de directie op een onafhankelijke manier te adviseren over de aan haar voorgelegde investerings- en exitvoorstellen, die het mandaat van de directie van € 250.000 overstijgen. Dit tot een bedrag van € 2,5 miljoen. Investerings- en exits die dit bedrag te boven gaan hebben ook de goedkeuring nodig van de RvC.

Door deze verandering in governance kan de RvC zich sterker richten op haar toezichhoudende taak en de algemene advisering van de directie op strategisch en organisatorisch gebied.

In mei zijn de RvC-leden Jan Lamkin en Dick Wammes afgetreden. De Raad van Commissarissen dankt beide leden voor hun inzet en bijdrage in de afgelopen jaren. Jan Lamkin en Dick Wammes zijn opgevolgd door de heren Rob van Leen en Hans Jennissen.

De RvC kwam in het verslagjaar vijf maal bij elkaar, waarvan eenmaal met de ondernemingsraad en eenmaal gezamenlijk met de Investeringscommissie.

Tot de instelling van de Investeringscommissie op 23 mei beoordeelde de RvC, zowel binnen als buiten vergadering, de investerings- en exitvoorstellen. Daarnaast had de voorzitter regelmatig overleg met de algemeen directeur.

De Investeringscommissie kwam in het verslagjaar zes maal bijeen waarvan eenmaal met de RvC en eenmaal buiten vergadering.

Zoals gebruikelijk in de code Corporate Governance evalueert de RvC haar eigen functioneren en dat van de directie. De Raad onderschrijft de wijze waarop de code Corporate Governance binnen LIOF wordt nageleefd en hierbinnen de MVO-aspecten die voor LIOF van belang zijn.

Goed resultaat

De jaarrekening en het jaarverslag van het boekjaar 2018 zijn door de directie opgesteld en door de RvC in haar vergadering van 22 mei 2019 goedgekeurd. Het boekjaar 2018 leverde voor LIOF een positief financieel resultaat op met een winst van € 7 miljoen. De RvC is verheugd over de uitstekende operationele en financiële resultaten van LIOF.

De Directie stelt de AvA voor de jaarrekening 2018 vast te stellen. Inzake het resultaat stelt de Raad voor de winst van € 7 miljoen toe te voegen aan de overige reserves.

Tot slot dankt de Raad alle medewerkers van LIOF voor hun inzet die aan de basis ligt van dit succes.

Boy Litjens

voorzitter Raad van Commissarissen

Bestuursverslag

Voorwoord	6
Missie, kerntaken en organisatiestructuur	8
Business Development	10
Participaties & Financiering	18
Corporate Governance	22
Risicomanagement	24
Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	26
Organogram	36

Voorwoord

2018 stond voor LIOF vooral in het teken van voortbouwen en doorgroeien vanuit de solide basis die LIOF in de laatste jaren heeft gelegd. De Limburgse economie profiteert van de economische groei en LIOF ondersteunt deze groei met advies, netwerk en financiering. LIOF doet dit meestal samen met andere partijen en organisaties die met hun netwerk en kennis de ondersteuning voor het Limburgse bedrijfsleven nog sterker maken.

We stellen zo het bedrijfsleven in staat om succesvol te ondernemen, te innoveren en nieuwe, internationale, markten te ontsluiten.

LIOF verbindt

LIOF verbindt zich met organisaties op regionaal, nationaal en Euregionaal niveau om zo de Limburgse MKB'er ook buiten de provincie optimale samenwerkingsmogelijkheden en groeikansen te bieden. Zo zetten we in 2018 sterk in op de samenwerking met partners in de Euregio, zoals de Limburgse Reconversie Maatschappij (LRM) in Belgisch Limburg en de NRW Bank en de Industrie- und Handelskammer (IHK) in Nordrhein-Westfalen.

Daarnaast blijft LIOF de samenwerking versterken met de Brightlands campussen, Universiteit Maastricht (UM), de Rheinisch Westfälische Technische Hochschule (RWTH) Aken en de hogescholen Fontys, HAS en Zuyd.

Ook trok LIOF met succes financiers van buiten Limburg aan zoals Venture Capital investeerders en business angels. Al deze verbindingen bieden een enorm potentieel en dit is nog lang niet volledig ontgonnen. Hier ligt nog steeds een grote taak voor LIOF om, vanuit haar hoofddoel, de Limburgse economie verder te versterken.

Limburg groeit

Wederom reflecteert de sterke economie in Limburg in de uitstekende financiële en maatschappelijke resultaten van LIOF in 2018:

- Het totaal investeringsvolume aan goedgekeurde investeringsvoorstellen van het LIOF Participatiefonds in 2018 bedroeg € 9,7 miljoen in 24 bedrijven.
- Het totaal aan goedgekeurde investeringsvoorstellen van LIOF totaal bedroeg in 2018 ongeveer € 20 miljoen middels bijna honderd financieringen. LIOF investeerde zowel via het eigen LIOF Participatiefonds (onderdeel NV LIOF), via Nedermaas Hightech Ventures (waarvan de resultaten verrekend worden met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)) en de fondsen in beheer voor de Provincie Limburg, zijnde het MKB Leningen-fonds (MKBLF) en het Limburg Business Development Fonds (LBDF). Deze vier fondsen samen duiden we in het verslag aan als LIOF Participaties en Financiering
- Veertien buitenlandse ondernemingen vestigden zich in Limburg of breidden hun bestaande vestigingen uit. De hiermee gepaard gaande investeringen bedragen € 231,7 miljoen. Het werkgelegenheidseffect is 578 arbeidsplaatsen.
- 167 MKB'ers ontwikkelden een innovatief product, dienst, proces of bedrijfsmodel, met een totale financiële omvang van € 20,1 miljoen

Tys van Elk, algemeen directeur

- Zestien MKB'ers ontwikkelden rond een innovatief product, dienst, proces of bedrijfsmodel nieuwe bedrijvigheid met een totale financiële omvang van € 9,7 miljoen. Ieder van deze zestien ondernemingen en hun businessplannen zijn doorgeleid naar LIOF's financieringsinstrumenten, in het bijzonder naar het LBDF Proof of Concept (PoC)-fonds.

Het jaar 2018 laat voor LIOF wederom een goed financieel resultaat zien. Dit komt voornamelijk door goede verkoopresultaten van onze participaties. De geboekte winst vloeit terug in de Limburgse economie en zo is in 2018 meer dan voorheen geïnvesteerd in het Limburgse MKB.

Een kanttekening die we altijd maken is dat LIOF veel investeert in marktsegmenten en in bedrijfsfases met een hoog risico. Hierdoor kunnen de resultaten sterk fluctueren. De vooruitzichten voor 2019 zijn desalniettemin positief.

Maatschappelijk impact

Naast het ondersteunen van de Limburgse economie door het realiseren van projecten, nieuwe banen en investeringen neemt LIOF ook een breder maatschappelijke rendement en perspectief in overweging. Zo kijken we naar het directe effect op de werkgelegenheid en het belang van ondernemingen en projecten voor de economische structuurversterking in Limburg.

Zowel binnen het nationaal als provinciaal beleid zien we grote maatschappelijke transitieopgaven zoals klimaattransitie en circulaire economie die op bestuurlijk, uitvoerend en projectniveau aangepakt moeten worden. Voor Limburg zullen de komende jaren onder andere verduurzaming, digitalisering en internationalisering van belang zijn. Deze maatschappelijke transitieopgaves zijn op dit moment geen structureel onderdeel van ons beleid. Per 1 januari 2019 start LIOF, mede met het oog op deze transitieopgave, met haar additionele taken Euregio en Internationalisering. Zo kunnen we het Limburgse MKB versterken en haar slagkracht vergroten.

De Provincie Limburg en het Ministerie van EZK gaven LIOF additionele opgaves om de samenwerking in de Euregio en de internationalisering van het Limburgse MKB te versterken. LIOF ziet een grote toegevoegde waarde om samen met partijen in de (Eu)regio de maatschappelijke transitieopgaven te ontwikkelen en te financieren om zo de Limburgse MKB'ers duurzaam te kunnen versterken.

Tys van Elk
algemeen directeur

Missie, kerntaken en organisatiestructuur

LIOF is met ruim 50 medewerkers dé uitvoeringsorganisatie van het regionaal economisch beleid voor de provincie Limburg en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK).

Missie

Als regionale ontwikkelingsmaatschappij stimuleren we de economische structuurversterking in Limburg en creëren we groei en banen. We richten ons daarbij op het Limburgse MKB, met een focus op de sterke Limburgse sectoren industrie, agrofood en logistiek. Ook werken we voor bedrijven in de sectoren die aansluiten op de Limburgse campusdomeinen: materials, smart services en healthcare.

LIOF helpt het MKB van 'voor de start tot voorbij de finish' met innoveren en het ontwikkelen van nieuwe bedrijvigheid. We financieren de start en groei van kansrijk MKB. Ook werft LIOF buitenlandse bedrijven en zorgen we dat hun vestiging en ontwikkeling in Limburg soepel verloopt.

In onze manier van werken laten we ons steeds leiden door onze kernwaarden deskundig, betrokken, ondernemend, klantgericht en resultaatgericht.

Kerntaken

De verschillende activiteiten van LIOF liggen in elkaars verlengde. LIOF beschikt over vele vormen van advies, netwerk en financiering waarmee het Limburgse bedrijfsleven vooruit geholpen kan worden.

Organisatorisch gebeurt de ondersteuning van het Limburgse bedrijfsleven langs twee lijnen; via de afdeling Business Development en via de afdeling Participaties & Financiering.

Business Development

LIOF is voor alle MKB'ers in Limburg het aanspreekpunt voor innovatie-ondersteuning en business development. Binnen deze kerntaak wordt met de programma's LimburgMakers, LimburgLogistiek en LimburgAgrofood ingezet op de versterking van de sectoren industrie, logistiek en agrofood. Bovendien speelt LIOF een belangrijke rol bij het aantrekken van buitenlandse bedrijven die zich in Limburg vestigen en onderhouden wij gestructureerde contacten met hier gevestigde buitenlandse bedrijven om hen verder in Limburg te verankeren.

Participaties & Financiering

LIOF heeft als financiële kerntaak jonge (technologie)bedrijven en het innovatieve MKB risicodragend te financieren. LIOF kan financiering verstrekken vanuit haar eigen Participatiefonds en via het actieve beheer van de provinciale fondsen LBDF en MKBLF

én via actieve participatie in Chemelot Ventures en Brightlands Agrifood Ventures. LIOF werkt binnen een hecht netwerk van financiële intermediairs, private investeerders en banken. Samen zorgen we voor een sterker financieel draagvlak om bedrijven in de regio te financieren. Ook kan LIOF zo de mogelijkheid maximaliseren op succesvolle co-financiering en vervolgfianciering.

Bij beide kerntaken heeft LIOF naast haar financieel rendement ook duidelijk een maatschappelijk rendement dat zij nastreeft. Behoud en groei van werkgelegenheid en de spin-offs van bedrijfsactiviteiten in de regio zijn van belang voor de versterking en groei van de Limburgse economie en daarmee het welzijn van haar bewoners. In de verslaglegging van LIOF wordt dit ook beschreven.

Organisatiestructuur

LIOF is een privaatrechtelijke naamloze vennootschap. De aandelen worden gehouden in gelijke verhouding door twee publiekrechtelijke lichamen.

Bij LIOF is statutair bepaald dat besluiten slechts genomen kunnen worden indien beide aandeelhouders vertegenwoordigd zijn. Beide aandeelhouders kennen een gelijke aandelenverhouding. De bepalingen aangaande de formele procedures rondom de Algemene Vergadering van Aandeelhouders worden gevolgd.

De jaarlijkse voorjaars Algemene Vergadering van Aandeelhouders stelt de jaarrekening van LIOF vast en dient decharge te verlenen aan Directie en Raad van Commissarissen over het gevoerde beleid en het gehouden toezicht. De jaarlijkse voorjaars Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt gehouden voor 1 juli van ieder jaar. De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het beleid van de Directie en op de algemene gang van zaken. Zij vergaderen 5 maal per jaar.

Binnen LIOF is 6 maal per jaar overleg met de OndernemingsRaad. Eenmaal per jaar is er tevens een overleg met de OndernemingsRaad waarbij ook de Raad van Commissarissen aanschuift. Er wordt dan zonder agenda gesproken over de algemene gang van zaken binnen LIOF.

Er is intern overleg op management-, afdelings- en teamniveau. Ook tussen de afdelingen is er regelmatig overleg. Deze informatie-uitwisseling borgt de één-loketfunctie die LIOF voor het bedrijfsleven in Limburg nastreeft.

Maandelijks vindt er voor en door alle medewerkers een personeelsinformatiebijeenkomst plaats.

Juridische structuur

LIOF wordt in dit verslag gehanteerd als aanduiding voor N.V. Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (LIOF), haar 100% deelnemingen Nedermaas Hightech Ventures BV en LIOF Business Center Avantis BV en de door haar beheerde fondsen Limburg Business Development Fonds B.V. (LBDF) en MKB-Leningenfonds B.V. (MKBLF). Deze beheerde fondsen zijn eigendom van de Provincie Limburg en worden niet geconsolideerd in de jaarrekening.

Financiële positie en ontwikkelingen

Het jaar 2018 toont naast goede operationele resultaten ook een financieel goed resultaat van € 7 miljoen na belastingen. De liquiditeitspositie is verbeterd met € 8 miljoen en dat na betaling van € 4 miljoen dividend. Het eigen vermogen nam toe met € 3 miljoen. De solvabiliteit- en liquiditeitspositie is sterk. Deze sterke financiële resultaten zijn positief beïnvloed door de verkoop van het kantoorpand Boschstraat Maastricht met een boekwinst van € 1,8 miljoen.

Financiële instrumenten en financiële risico's

LIOF heeft alleen primaire financiële instrumenten gehad gedurende het verslagjaar 2018. De financiële risico's hebben vooral betrekking op de investeringen in aandelen en leningen u/g, aangezien het verstrekken van risicodragend kapitaal een van de kernactiviteiten van LIOF is. Afgeleide financiële instrumenten / derivaten worden niet gehanteerd.

Onderzoek en ontwikkeling

LIOF verricht zelf geen activiteiten op het gebied van onderzoek en ontwikkeling maar faciliteert wel innovatie bij het Limburgse MKB door toegang tot kennis bij kennisinstellingen, tot netwerken en tot financiering -bij voorbeeld nationale innovatieregelingen- te bieden.

Toekomstverwachting

Het financiële resultaat van LIOF kan sterk fluctueren als gevolg van het al dan niet realiseren van een of enkele desinvesteringen van participaties en/of bijstelling in waardering van participaties en leningen u/g. Gezien de sterke vermogens- en liquiditeitspositie kunnen dergelijke fluctuaties worden opgevangen. De activiteiten van het financieringsbedrijf zullen naar verwachting in 2019 niet wezenlijk veranderen. De Business Development activiteiten worden in 2019 in grote lijnen ongewijzigd voortgezet en uitgebreid met een tweetal additionele taken: Euregio en Internationalisering.

Business Development

LIOF's Business Development-afdeling (LIOF BD) ondersteunt Limburgse ondernemingen bij het waarmaken van hun ambities. LIOF ondersteunt dergelijke ondernemingen met advies, netwerk en financiering bij:

- het genereren van ideeën voor innovatieve producten, diensten, processen of bedrijfsmodellen.
- het omzetten van deze ideeën tot deze producten, diensten, processen of bedrijfsmodellen.
- het genereren van business met dergelijke innovaties.
- het vestigen van buitenlandse ondernemingen in Limburg en hun verdere verankering in deze provincie.

LIOF BD is georganiseerd rond drie kerntaken:

Foreign Investment Development (FID)

Het aantrekken van buitenlandse ondernemingen naar Limburg en het ondersteunen van bestaande vestigingen van buitenlandse ondernemingen bij de verdere verankering of uitbreiding in Limburg.

Innovatieondersteuning

Het ondersteunen van Limburgse MKB'ers bij het innoveren van hun product, dienst, proces of bedrijfsmodel.

Business Development

Het ondersteunen van Limburgse MKB'ers bij het ontwikkelen van nieuwe bedrijvigheid rondom een innovatief product, dienst, proces of bedrijfsmodel.

LIOF BD richt zich op ondernemingen die actief zijn in de Limburgse topsectoren. Daarbinnen heeft LIOF BD een specifieke focus op de sectoren maakindustrie, logistiek en agrofood.

Community building

LIOF helpt een onderneming niet alleen bij zijn directe behoefte en enkelvoudige vraagstelling. Bijkomend probeert LIOF waar mogelijk verbanden te leggen tussen ondernemingen onderling en tussen ondernemingen en andere stakeholders, niet in het laatste de Limburgse Brightlands-campusen en kennis- en onderwijsinstellingen. Zo bouwt LIOF aan thematische clusters rond bijvoorbeeld robotisering of Internet of Things, aan sterke voortbrengingsketen op bijvoorbeeld de goederenvervoerscorridor Rotterdam-Venlo-Duisburg en aan communities die versterkend werken voor de individuele ondernemingen. Deze communities ondersteunen het zelforganiserend vermogen en de versterking van de sector en leiden daarmee tot een grotere slagkracht van de betrokken ondernemingen. Bovendien bieden de communities de basis voor nieuwe buitenlandse (uitbreidings)investeringen, innovatieprojecten en business development cases.

De maakindustriële en agrofood-communities die LIOF aan zich en haar activiteiten verbond, omvatten ultimo 2018 ieder ruim vijfhonderd unieke partijen, de logistieke community bijna vierhonderd.

LIOF is de drijvende kracht achter SMART Logistics Centre Venlo, de community voor de logistieke sector in de internationale logistieke hotspot Venlo-Venray.

Investor Relations

Als onderdeel van een nationaal programma (Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA) en Invest in Holland) voerde LIOF in 2018 104 zogenoemde Investor Relations-gesprekken. Middels deze gesprekken probeert LIOF in Limburg gevestigde buitenlandse ondernemingen verder te verankeren en hun te verleiden tot en te ondersteunen bij (uitbreidings)investeringen. Gericht op community building met dezelfde doelgroep organiseerde LIOF ook in 2018 de LIOF Investor Relations Day.

Resultaten

De resultaten van LIOF BD over 2018 zijn goed tot zeer goed. LIOF realiseerde of overtrof fors de met haar aandeelhouders annex subsidiënten overeengekomen targets: LIOF realiseerde bijna tweehonderd projecten, met een investeringswaarde van ruim € 260 miljoen en een direct werkgelegenheidseffect van zo'n zeshonderd arbeidsplaatsen.

Met Provincie Limburg en het Ministerie van EZK kwamen we voor de meerjaarsperiode 2016-2020 voor ieder van de drie kerntaken targets overeen. Navolgende tabel geeft de resultaten en targets over 2018 weer (plus als context de resultaten over 2017) en de cumulatieve resultaten over 2016-2018, inclusief de targets voor de periode 2016-2020.

Meerjarentabel: 2016-2020

Kerntaak	realisatie 2018	target 2018	realisatie 2017	target 2016-2018	target 2016-2020
Foreign Investment Development					
aantal projecten	14	10	9	33	50
investeringsvolume (M€)	231,7	50,0	89,0	410,7	250,0
werkgelegenheid (fte)	578	400	395	1.788	2.000
Innovatieondersteuning					
aantal projecten	167	75	111	356	375
financiële omvang (M€)	20,1	12,5	20,5	59,2	62,5
Business Development					
aantal cases	16	10	15	46	50
financiële omvang (M€)	9,7	10,0	8,1	24,4	50,0

Als we LIOF's BD-resultaten in 2018 toebedelen op de respectievelijke kerntaken naar de focussectoren en de overige Limburgse topsectoren ontstaan de volgende beelden (naar aantallen projecten respectievelijk cases).

Aantal projecten

Foreign Investment Development	1	6	7	
Business Development	3	4	3	6
Innovatieondersteuning	53	16	64	34

- Maakindustrie
- Logistiek
- Agrofood
- Overig

Business opportunities

In afstemming met Provincie Limburg en het Ministerie van EZK identificeerde of herijkte LIOF in 2018 de voor het Limburgse MKB meest relevante markt- en technologieontwikkelingen in de focussectoren. Wij vertaalden deze ontwikkelingen in de volgende zogenoemde business opportunities:

Maakindustrie	Logistiek	Agrofood
digitalisering (IoT en big data)	big data, digitalisering & 4c	veilig & gezonde voeding
automatisering & robotisering	automatisering & robotisering	future farming
additive manufacturing	e-commerce	bio circulair
light weight structures	synchromodaal	nieuwe verdienmodellen
operational excellence		technologische innovaties

Meerdere van de opportuniteiten bevinden zich op de inhoudelijke domeinen van de Brightlands-campusen. LIOF werkt dan ook veelvuldig en intensief met hen samen. In 2018 was de meest intensieve samenwerking de inzet van LIOF's business developers op, voor en met de Brightlands Campus Greenport Venlo. Andere voorbeelden zijn de samenwerking met de Brightlands Chemelot Campus en het Brightlands Materials Center rondom additive manufacturing en light weight structures en met de Brightlands Smart Service Campus rond Internet of Things en big data.

Bij het vaststellen van de business opportuniteiten wogen, aansluitend op de markt- en technologieontwikkelingen, nog twee aspecten mee:

- de aansluiting bij de inhoudelijke domeinen van de Brightlands-campusen zodat we complementair kunnen optreden richting het Limburgse MKB.
- de aansluiting op de maatschappelijke uitdagingen zoals verwoord door de Europese Unie (EU) in haar zogenoemde societal challenges en opgenomen door het Ministerie van EZK in haar missiegedreven innovatiebeleid. De uitwerking van dit laatste beleid verwachten we voorjaar 2019.

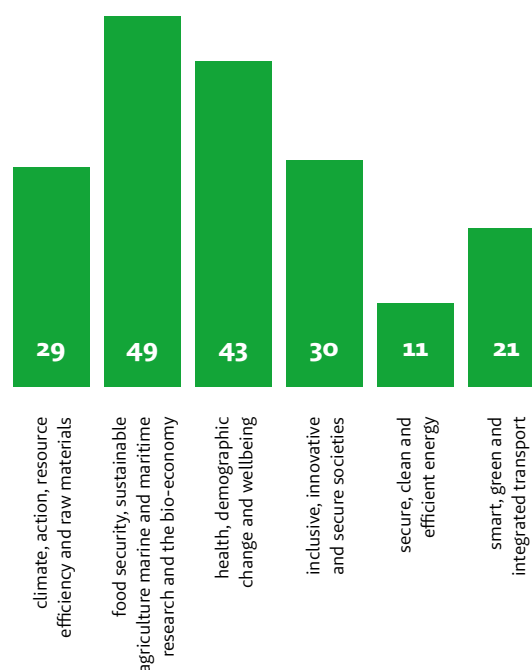
Met een mix van tientallen events informeerde LIOF het Limburgse bedrijfsleven in 2018 over de business opportuniteiten en probeerde het Limburgse MKB aan te zetten tot innovaties en nieuwe business-ideeën op deze opportuniteiten.

Societal challenges

Naast de economische waarde hebben de door LIOF BD gerealiseerde projecten ook een maatschappelijke relevantie en impact. LIOF is er van overtuigd dat maatschappelijke uitdagingen tegelijk ook marktkansen bieden voor het Limburgse MKB. Als de in 2018 gerealiseerde business development cases en innovatieprojecten worden toebedeeld naar de zes zogenoemde societal challenges – zoals door de EU gedefinieerd – ontstaat het onderstaande beeld.

Deze societal challenges zijn als volgt:

- energiebesparing;
- grondstofbesparingen;
- groen transport;
- verantwoorde voedselproductie;
- gezondheid en welzijn;
- inclusieve en veilige samenwerking.

Grensoverschrijdend

LIOF's FID-kerntaak is bij uitstek internationaal. In nauwe samenwerking met het NFIA en de andere landelijke Invest in Holland-partners brengt LIOF de Limburgse propositie actief en gericht onder de aandacht van buitenlandse kandidaat-vestigers. In de acquisitie van buitenlandse vestigers werkt LIOF op provinciale schaal intensief samen met de Provincie Limburg, de Brightlands-campusen, de (semi-)publieke gebiedsontwikkelaars en de zeven grootste Limburgse gemeenten. Een belangrijk instrument hierbij is de door LIOF ontwikkelde en beheerde zogenoemde Kennisbank, waarin we onder meer de Limburgpropositie, de sectorale proposities en de acquisitieagenda's over de aangehaalde acquisitiepartners delen. Mede dankzij deze gestructureerde samenwerking zitten de Limburgse en LIOF's acquisitieresultaten in 2018 opnieuw in de nationale top.

Ook binnen de kerntaken Innovatieondersteuning en Business Development werkt LIOF provinciegrensoverschrijdend. Over de drie Euregiogebieden Vlaanderen-Nederland, Euregio Maas-Rijn en Duitsland-Nederland heen heeft LIOF totaal zeven Euregiole projecten onder handen. In de meerderheid van deze projecten participeert LIOF samen met haar collega-ROMs, in het bijzonder BOM en Oost NL.

Met de collega-ROMs werkt LIOF aan de ontwikkeling van twee landelijke programma's:

- met het Ministerie van Defensie aan het zogenoemde Concept Development & Experimentation-programma, gericht op het verbinden van het innovatie MKB aan de behoeften van Defensie.
- aan het programma voedselwaarde, gericht op het voorkomen en reduceren van verspilling in de agrofood-keten.

Om de ontwikkeling op tempo te houden zetten we in op een concrete start van beide programma's in het voorjaar van 2019.

Met de RWTH Aachen-clusterorganisatie Forschungsinstitut für Rationalisierung Aken (FIR) ontwikkelde LIOF een pilot voor een assessment van Limburgse MKB'ers op de elementen van Industrie 4.0. Inmiddels is dit assessment bij vier MKB'ers uitgevoerd, resulterend in een concreet plan van aanpak om de betreffende MKB'ers naar een volgend niveau van Industrie 4.0 te brengen. De verdere uitrol van het programma vervolgen we in 2019.

Samen met Havenbedrijf Rotterdam werkt LIOF middels een portfolio van projecten aan de versterking van de goederenvervoerscorridor Rotterdam-regio Venlo-Duitse achterland.

LIOF voert projecten uit met de Topsectoren-organisaties en in TKI-verband, zoals met Dinalog. TKI Dinalog is het topconsortium kennis en innovatie waarin bedrijven, kennisinstellingen en overheid werken aan het innovatieprogramma van de Topsector Logistiek

Sectorversterking

LIOF BD zet specifiek in op versterking van de sectoren maakindustrie, logistiek en agrofood. Hiertoe ontwikkelde LIOF drie sectorale ontwikkelingsprogramma's en heeft in uitvoering: LimburgMakers, LimburgLogistiek en LimburgAgrofood (per februari 2018).

De programma's hebben tot doel het concurrentievermogen van de betreffende sectoren structureel te versterken. LIOF doet dit door kansrijke business opportuniteiten in kaart te brengen, het Limburgse MKB via een mix aan events over deze kansen te informeren en hen uit te dagen om via innovaties en business development op deze kansen hun concurrentiepositie te versterken. LIOF ondersteunt de MKB'ers daarbij met advies, haar uitgebreide netwerk en drie subsidie-instrumenten.

KennisTraject

In de vorm van masterclasses dragen we kennis over aan deelnemende ondernemingen en de ondernemingen helpen we met een mix van studenten en docenten met het oplossen van concrete bedrijfscases. Door de aanpak leggen bijkomend een pragmatische verbinding tussen de individuele MKB'ers in de logistiek, maakindustrie of agrofood enerzijds en de regionale WO- en HBO-onderwijs- en kennisinstellingen anderzijds. De collectieve masterclasses dragen bovendien bij aan community-ontwikkelingen.

AdviesProject

Met het subsidie-instrument AdviesProject kunnen we de inzet van externe deskundigheid voor bijvoorbeeld de verbetering van bedrijfsprocessen, een onderzoek naar toepassingsmogelijkheden van nieuwe technologieën of het verkennen van nieuwe markten bij een individuele MKB'er ondersteunen.

InnovatieProject

Via het instrument InnovatieProject kunnen we innovatieve ontwikkelingen van idee tot realisatie financieel ondersteunen, zowel de externe kosten als de ureninzet door de betreffende MKB'er.

Clustering en programma's

Voor LIOF's focussectoren maakindustrie, logistiek en agrofood bouwden wij in 2018 een aantal specifiek te benoemen clusters op en ontwikkelden programma's of voerden wij het programmamanagement daarvan uit. Aan het eind van dit hoofdstuk worden deze clusters en programma's toebedeeld naar de door LIOF onderkende respectievelijke business opportuniteiten.

Generieke innovatie- en business development-ondersteuning

Bijkomend aan LIOF's gefocuste inzet op de sectoren maakindustrie, logistiek en agrofood, zijn wij voor iedere MKB'er in Limburg aanspreekbaar op het ondersteunen van zijn innovatie of business development. Dit via ons advies, netwerk en financieringsmogelijkheden.

Voor wat betreft financiering kijkt LIOF nadrukkelijk naar de voorliggende Europees en nationaal gefinancierde subsidie-instrumenten MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) en Operationeel Programma Zuid (OP Zuid). Deze bieden goede mogelijkheden om het Limburgse MKB en hun innovatieplannen financieel te ondersteunen. Om dit MKB maximaal gebruik te laten maken van deze beide subsidiemogelijkheden, informeren wij hen intensief over de mogelijkheden en begeleiden hen bij het opwerken van de subsidieaanvragen voor hun innovatieve plannen.

MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)

Bij de deelregeling MIT Haalbaarheid, heeft LIOF met haar Zeeuwse en Brabantse collega-ontwikkelingsmaatschappijen ook de beoordelende rol. Deze rol is via een functiescheiding afgezonderd van de begeleidingsrol.

In 2018 honoreerde LIOF 34 Limburgse MKB'ers en hun innovatieprojecten vanuit de deelregeling MIT Haalbaarheid. Bijkomend zijn 18 Limburgse MKB'ers betrokken bij goedgekeurde en financieel gehonoreerde MIT R&D Samenwerkingsprojecten. Limburg behaalde daarmee op basis van het bruto regionaal product haar pro rato-aandeel uit het beschikbare subsidiebudget.

Operationeel Programma Zuid (OP Zuid)

De OP Zuid-instrumenten 1B2 Versterking valorisatievermogen MKB en 1B1 Versterking innovatiesystemen zijn in 2018 opengesteld. Uiteindelijke beoordeling van de ingediende projecten is in 2019.

Innovation2Market

Met dit Euregionale project probeert LIOF bij het Limburgse MKB innovaties te initiëren met grensoverschrijdende partners. Wij organiseerden hiervoor in 2018 meerdere informatiesessies die vooralsnog nog niet tot voldragen initiatieven hebben geleid.

Concept Development & Experimentation-programma

Met haar collega-ROMs en het Ministerie van Defensie spant LIOF zich in om dit programma te ontwikkelen. Hiermee willen wij het innovatie MKB verbinden aan de behoeften van Defensie. Daarnaast ondersteunen wij hen in de productontwikkeling voor deze launching customer en bij een eventuele latere verbreding naar de civiele markt. Voorjaar 2019 moet het programma concreet worden in inhoud, kosten en dekking.

MKB FinancieringsPoort Limburg

Najaar 2018 sloten wij de eerste editie van dit programma af. Mede op grond van het succes van de eerste editie staat een tweede editie van het programma open tot eind 2019, met het doel 35 MKB'ers te ondersteunen.

In de eerste editie van FinancieringsPoort ondersteunden wij 66 MKB'ers bij het opwerken van hun business-plannen en het verhogen van de slaagkans van het aantrekken van externe financiering voor zo'n plan. Hoewel de ondersteuning nog niet bij alle ondernemers is afgesloten, is nu reeds een financiering van totaal € 22 miljoen zekergesteld.

Overzicht clusters en programma's naar sectorprogramma's en vanuit business opportunities

Maakindustrie

Industrie 4.0 maturity assessment; pilot met de RWTH Aachen-clusterorganisatie voor het screenen van Limburgse MKB'ers op de elementen van Industrie 4.0. Inmiddels is dit assessment bij vier MKB'ers uitgevoerd, resulterend in een concreet plan van aanpak om de betreffende MKB'ers naar een volgend niveau van Industrie 4.0 te brengen. Verdere uitrol van het programma wordt in 2019 vervolgd.

IoT4MKB; assessment-programma ontwikkeld en uitgevoerd met partners Vodafone, Ericsson, Fontys, Zuyd en Regitel. In 2018 zijn 19 MKB'ers doorgelicht op de toepassingsmogelijkheden van internet of things in product, dienst of proces, resulterend in concreet plan van aanpak. Assessments worden in 2019 vervolgd met een nieuwe batch aan MKB'ers.

fieldlab Robotics; in 2018 heeft het in Roermond gevestigde fieldlab Robotics de nationale aspirant-status behaald. Met de founding partners werkt LIOF gestaag door aan de ontwikkeling van het fieldlab. Dit moet in 2019 leiden tot een definitieve fieldlab-status plus een ontwikkelpad en sluitende financiering van dat pad voor de komende jaren.

3D-printing-programma; in navolging van een eerder programma is in 2018 een programma uitgerold waarbij MKB'ers zijn geïnformeerd over de (on)mogelijkheden van 3D-printing, hun producten zijn gescreend op toepassingsmogelijkheden van 3D-printing en met een viertal ondernemingen zijn eerste haalbaarheidsonderzoeken gedaan en prototypes ontwikkeld. Het programma wordt in 2019 met een derde editie vervolgd.

light weight structures-programma; naar analogie van het 3D-printing-programma is in 2018 een programma opgetuigd om MKB'ers te informeren over het construeren in light weight material, zoals composieten en foams, en hen te ondersteunen bij de eerste toepassingstoets en -stappen. De kern van het programma wordt in 2019 uitgerold.

operational excellence-programma; ook nu met een vergelijkbare opzet als de programma's rond IoT, 3D en light weight structures, is in 2018 een programma van start gegaan om het productieproces van MKB'ers door te lichten op optimalisatiemogelijkheden gericht op operational excellence, en hen te ondersteunen bij de eerste implementatiestappen. De implementatie bij een 15-tal MKB'ers loopt over de jaarwisseling 2018/2019 heen.

DigiPro; via het Euregionale programma DigiPro kunnen MKB'ers in de Duits-Nederlandse-grensregio worden ondersteund bij het doorvoeren van smart industry-elementen in hun processen.

CrossRoads 2; vanuit CrossRoads kunnen innovaties in samenwerking tussen MKB'ers aan weerszijden van de Vlaams-Nederlandse grens financieel worden ondersteund. Provincie Limburg en LIOF hebben hun actieve inzet op het programma per 2019 beëindigd.

digitalisering (IoT en big data)

automatisering & robotisering

additive manufacturing

light weight structures

operational excellence

Logistiek

RWTH SMART Logistic Centre Venlo; bundeling van ondernemingen en relevante stakeholders in een community en programma met vier bouwstenen om de logistieke sector in Noord- (en Midden-)Limburg op een hoger niveau te brengen en positioneren. De bouwstenen betreffen infrastructuur, innovatie, arbeidsmarkt & onderwijs en PR & branding. LIOF voert onder meer het overall programmamanagement over SMART LCV.

Slim Containertransport Rotterdam-Limburg a.k.a. slim datagebruik; als één van de gezamenlijke activiteiten met het Havenbedrijf Rotterdam (onder de paraplu van de samenwerkingsconvenant van Havenbedrijf, Provincie Limburg en LIOF/SMART LCV) wordt via dit TKI-programma gewerkt aan het ontsluiten van de data die is gekoppeld aan de goederenstromen op de corridor Rotterdam - regio Venlo (- Duitse achterland), gericht op het optimaliseren van deze stromen.

E-global; als onderdeel van het boven-provinciale TKI-programma E-global heeft LIOF studenten en bedrijfsleven op het domein e-fulfilment aan elkaar verbonden in zogenoemde student companies. E-global is inmiddels afgesloten.

Electric Green Last Mile; het Euregionale programma eGLM gaat in het Duits-Nederlandse grensgebied het transport in de regio rond de logistieke knooppunten Venlo, Born en Duisburg uitvoeren met volwaardige elektrische vrachtwagens. Na een lange en moeizame aanbestedingsprocedure is najaar 2018 de keuze gemaakt voor de leverancier van de vrachtwagens. Uitlevering van de eerste van zeven vrachtwagen en de operationele start van het geëlektrificeerde goederenvervoer is voorjaar 2019 voorzien.

Syn-ergie; het Euregionale programma in de grensregio Vlaanderen - Nederland streeft naar het geoptimaliseerd en multimodaal (weg, water, spoor) vervoeren van ladingstromen op de vervoerscorridor mainports – regio Venlo – Duits achterland. Uit zes kansrijke cases zijn er twee geselecteerd om in 2019 in uitvoering te brengen.

Lean and Green Offroad; onder het nationale Lean and Green Offroad-programma wordt voornamelijk ingezet op het een synchromodaal vers-netwerk te ontwikkelen. Momenteel worden met tien verladers de meest potentievolle corridors geïnventariseerd. Voorjaar 2019 zal deze fase overgaan naar het daadwerkelijk ontwikkelen van een synchromodaal vervoersdienst op één of enkele corridors.

big data, digitalisering & 4c

automatisering & robotisering

e-commerce

synchromodaal

Agrofood

Top Zuid; bundeling van vier (Noord-)Limburgse telersverenigingen, gericht op de doorontwikkeling van producten, diensten en/of ketens, en het verhogen van de toegevoegde waarde.

Young Potentials; community van jonge agrofood-ondernemers, waarbij wordt ingezet op het verleggen van de ambitie en de professionalisering van de bedrijfsvoering, in samenwerking met Limburgse Land- en Tuinbouw Bond.

Food Netwerk; community van producenten en marktpartijen, gericht op het ontwikkelen en het in de markt zetten van vernieuwende producten.

Korte Ketens; bundeling van agro-producenten, gericht op het verdichten van de keten en het verschuiven van de waarde-opbouw in de keten naar die producenten.

kiempunt-limburg.nl; digitaal platform voor community-building, kennisuitwisseling, inspiratie en matchmaking in de agrofood-keten.

voedselwaarde; ROM-gemeenschappelijk programma, gericht op het voorkomen en reduceren van voedselverspilling in de food-voortbrengingsketen en supply chain.

Food2020; programma in de Euregio Duitsland-Nederland, gericht op het initiëren en ondersteunen van grensoverschrijdende innovaties.

veilig & gezonde voeding

future farming

bio circular

nieuwe verdienmodellen

technologische innovaties

Participaties & Financiering

LIOF Participaties & Financiering (P&F) verstrekt risicodragend kapitaal aan innovatieve MKB-ondernemingen, start-ups en scale-ups met groot groeipotentieel in Limburg. Wij doen dit in de vorm van eigen of vreemd vermogen en combinaties hiervan. LIOF financiert middels een eigen fonds, het LIOF Participatiefonds, en via drie fondsen die wij beheren voor de Provincie Limburg en het Ministerie van EZK: het MKB Leningenfonds, het Limburg Business Development Fonds en Nedermaas Hightech Ventures.

LIOF heeft door de variëteit aan financieringsvormen en fondsen de unieke mogelijkheid om de Limburgse ondernemingen in vrijwel elke bedrijfs-fase te financieren. De door LIOF verstrekte financiering vullen we aan met kennis van LIOF en haar partners. Verder verbindt LIOF haar investeringen actief met de netwerken waarin zij acteert. Zo on-dersteunen wij het Limburgse MKB zowel financieel als niet-financieel.

Het is de kerntaak van LIOF als regionale ontwikkelingsmaatschappij om, ondanks de bijbehorende risicoprofielen, te investeren in ondernemingen waarin marktpartijen (banken en commerciële investeringsfondsen) dat niet kunnen.

Bij de mix van investeringen, streven we naar een positief financieel rendement over de totale portefeuille waarbij lager rendement en zelfs afwaarderingen worden gecompenseerd door stabiele dividendinkomsten en goede verkooprendementen.

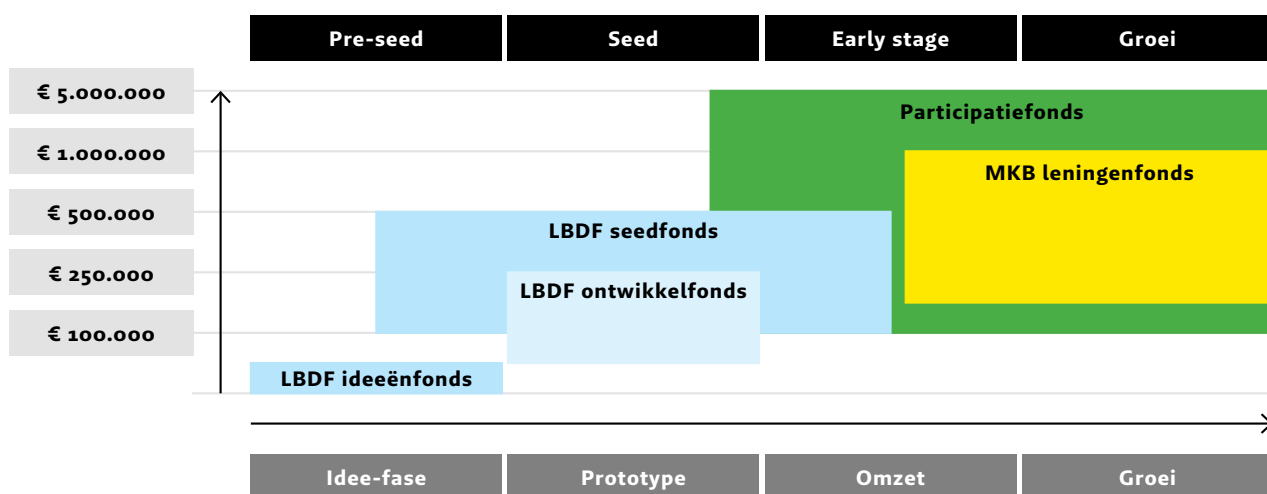
Deze investeringsstrategie is gericht op de langere termijn en maakt het enerzijds mogelijk om risicovol te investeren in start-ups en scale-ups en daarnaast om maatschappelijk rendement in de investeringsoverwegingen te betrekken.

Bij dit laatste richtte LIOF zich tot nu toe op het directe effect op de werkgelegenheid en het belang van de onderneming voor de economische structuur in Limburg. Wij zullen ons in toekomst meer en meer gaan richten op het effect die haar financieringen hebben op de maatschappelijke transitieopgaves.

LIOF kan haar maatschappelijke rol nog versterken door bij de totstandkoming van een financiering te werken met banken, private investeerders of participatiemaatschappijen. Door onze instap verlagen wij vaak de toetredingsdrempel voor deze partijen.

LIOF is een financier waarbij duurzame samenwerking voorop staat. Wij zullen als minderheidsaandeelhouder niet op de stoel van de ondernemer gaan zitten, maar wel actief meedenken met de ondernemer.

Financieringsmodel LIOF

Positief resultaat in 2018

LIOF Participatiefonds haalde in 2018 een positief bedrijfsresultaat van € 7 miljoen.

Resultaat Participatiebedrijf LIOF

x € 1.000	2018	2017
Som van de bedrijfsopbrengsten	2.537	627
Personeelskosten	1.931	2.067
Afschrijvingskosten op materiële vaste activa	67	35
Overige bedrijfskosten	822	728
Som van de bedrijfslasten	2.820	2.830
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	7.157	21.097
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	106	-5.374
Rentelasten en soortgelijke kosten	-6	-13
Uitkomst der financiële baten en lasten	7.257	15.710
Resultaat voor belastingen	6.974	13.507
Vennootschapsbelasting	-	-
Resultaat deelnemingen	-17	-420
Resultaat na belastingen	6.957	13.087

LIOF Participatiefonds

Het LIOF Participatiefonds is er voor pas gestarte en innovatieve MKB'ers die willen doorgroeien, maar ook voor gevestigde MKB-ondernemers die denken aan een overname, bedrijfsopvolging of turn-around.

Het totale investeringsvolume van de goedgekeurde investeringsvoorstellen van het LIOF Participatiefonds in 2018 bedroeg € 9,7 miljoen in 24 bedrijven. Dit ligt boven het in 2017 gecommitteerde investeringsvolume van €6,7 miljoen in 19 bedrijven. Dit is deels te verklaren door een paar grotere "tickets" maar ook het resultaat van een actievere financieringsstrategie.

Van de € 9,7 miljoen aan goedgekeurde voorstellen betrof het investeringen in 14 nieuwe bedrijven voor meer dan € 7 miljoen. Hiervan is € 2 miljoen aan volume en één financiering nog niet verstrekt. Verder werden investeringsvoorstellen tien bestaande participaties (zogenaamde uitbreidingen) goedgekeurd voor een bedrag van ongeveer € 2,5 miljoen.

Meer kapitaal in de markt door sterke economie – maar eerste terugtrekkende signalen

De voortdurende sterke economie gecombineerd met de lage rentestanden zorgen ervoor dat er nog steeds veel kapitaal in de markt is. Met name impactfondsen en particuliere investeerders zijn actief. Maar de onroerend goedmarkt lijkt oververhit te raken en daardoor worden met name banken weer voorzichtiger. Ook is de verwachting dat Private Equity fondsen zich meer gaan richten zich op waardevermeerdering van hun bestaande portfolio dan het doen van nieuwe investeringen.

In 2018 committeerde het LIOF participatiefonds ondanks de grote hoeveelheid kapitaal in de markt meer volume dan 2017.

Dit komt met name omdat het Participatiefonds zich meer richt op vroege fase financiering die marktpartijen ook nu nog als te risicovol beschouwen. Ook richt LIOF zich actief op relatief kleine financieringen, in ieder geval te klein voor veel commerciële financiers (<€ 0,5 miljoen).

Positieve waardeontwikkeling van participatieportefeuille

LIOF participaties zijn gebaseerd op twee leidende beginselen: conservatief waarderen en revolverendheid nastreven. LIOF volgt bij de waardering van de participaties een conservatief beleid. Wij nemen verliezen op participaties al op het moment dat ze worden verwacht. Winsten daarentegen nemen we pas als ze gerealiseerd worden.

Met de rendementen die wij bereiken houden we het fondsvermogen in stand, bekostigen we de beheerkosten van het Participatiefonds en kunnen we investeren in nieuwe participaties.

Ervan uitgaande dat een materieel aantal participaties verlies oplevert, is er dus een continue stroom van winstgevend verkopen van de participaties nodig om over de investeringsperiode tot een positief rendement te komen.

Ondanks het conservatieve waarderingsbeleid is het van belang om de onderliggende waardeontwikkeling van de portefeuille periodiek te bepalen. Daartoe gebruikt LIOF een waarderingsmethodiek die inzicht geeft in de geschatte marktwaarde. Op basis van deze waarderingsmethodiek komt de waarde van de activa ultimo 2018 ongeveer 20 miljoen hoger dan uit dan op de balans opgenomen.

De aandeelhouders hanteren een revolverendheidseis over de periode 2016-2020. Indien er zich geen materiele negatieve ontwikkelingen voordoen in 2019 en 2020 heeft LIOF de rendementseis op basis van de resultaten tot en met 2018 reeds ruimschoots behaald.

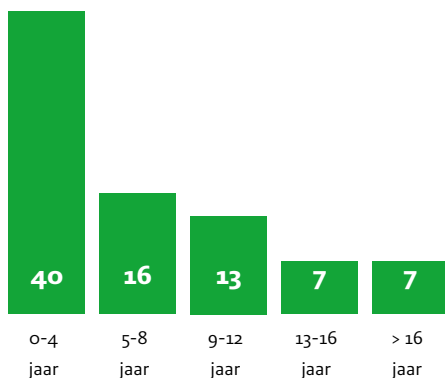
Een breed portfolio aan participaties

LIOF Participatiefonds beheert ultimo 2018 een eigen portefeuille met 83 participaties, hetgeen gelijk is aan het aantal portfoliobedrijven eind 2017.

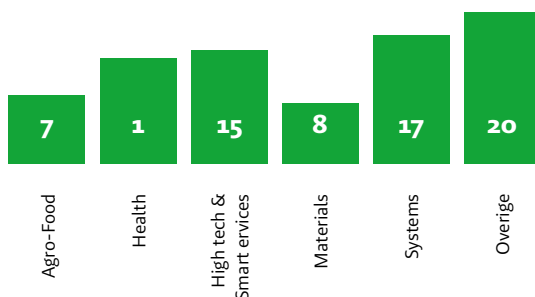
Dit was het gevolg van dertien nieuwe participaties, een participatie uit de juridische fusie en veertien beëindigingen. Hier ging het in elf gevallen om verkoop/aflossingen en in drie gevallen om faillissementen/beëindiging bedrijfsactiviteiten.

De verdeling over leeftijd en sectoren is als volgt:

Aantal participaties naar aantal jaren in portfolio

Aantal participaties per sector

Ruim 65% van de participaties zit korter dan negen jaar in de portefeuille. Ondanks een actief beheerbeleid om langere houdperiodes te voorkomen of te beperken is een substantieel deel ouder dan acht jaar.

Daarbij is het in het belang van de onderneming onwenselijk om een onderneming te dwingen om LIOF uit te kopen. Ook blijkt dat het succes van een onderneming zich vaak materialiseert na acht jaar.

Toch is het het streven om bestaande “oudere” participaties actief te reduceren.

De sectorverdeling is grotendeels in lijn met Limburgse economische speerpunten. Met name maakindustrie / high techsystemen is een zwaartepunt, waarbij opgemerkt dient te

worden dat deze vaak een cross-over heeft naar andere industrieën. Daarnaast lijkt de logistieke sector ondervertegenwoordigd in de portefeuille. Dit ligt met name omdat deze sector vooral (hoge) investeringen in onroerend goed/infrastructuur vraagt waarop de financieringsinstrumenten van LIOF niet gericht zijn.

Societal Challenges

Naast de economische waarde hebben de door LIOF P&F gerealiseerde projecten ook een maatschappelijke relevantie en impact. LIOF deelde haar 82 participaties toe naar de zogenoemde societal challenges – zoals door de Europese Unie gedefinieerd in het kader van het Horizon 2020-programma.

Deze societal challenges zijn als volgt:

- energiebesparing;
- grondstofbesparingen;
- groen transport;
- verantwoorde voedselproductie;
- gezondheid en welzijn;
- inclusieve en veilige samenwerking.

In de komende jaren zal LIOF meer richting en aandacht aan de maatschappelijke uitdagingen geven in lijn met de tegen die tijd gedefinieerde regionale en nationale kaders. Met als doel duidelijk de impact van de investeringen te laten zien op de oplossing van de maatschappelijke uitdagingen. Omdat deze maatschappelijke uitdagingen nu nog geen structureel onderdeel van ons beleid vormen, worden ze ook niet actief toebedeeld. Dit verklaart het percentage van 48% bij ‘niet toebedeeld’.

Fondsen in beheer

Naast het eigen participatiefonds is LIOF ook enig aandeelhouder van het fonds Nedermaas Hightech Ventures (resultaten worden geheel verrekend met Ministerie van EZK) en beheert LIOF een tweetal fondsen voor Provincie Limburg, zijnde het Limburg Business Development Fonds en het MKB Leningen Fonds.

LIOF kan door het beheer van een breed scala van fondsen aan het Limburgse MKB één loket bieden voor verschillende financieringsvormen in alle bedrijfsfases.

In 2018 vonden voor MKBLF en LBDF midterm reviews plaats. De conclusies waren in grote lijnen positief: de fondsen voorzien in een behoefte waarin de markt niet of onvoldoende voorziet. Gezien de hoge activiteit van de beide fondsen, deelt LIOF deze conclusie en is in overleg met de Provincie Limburg over hoe de fondsen na hun looptijd worden gecontinueerd.

Limburg Business Development Fonds (LBDF)

LBDF is een financieel instrument om ideeën met zakelijke potentie te toetsen, te ontwikkelen en naar de markt te brengen. LBDF dekt elke fase in de ontwikkeling van idee naar markt af.

Het fonds heeft drie deelfondsen:

- het Ideeënfonds: subsidie voor het toetsen van een idee.
- het Ontwikkelfonds: lening om een business concept te ontwikkelen.
- het Seedfonds: aandelenkapitaal al dan niet in combinatie met een (converteerbare) achtergestelde lening om de eerste stappen op de markt mogelijk te maken.

LBDF is als meest actieve vroege fase investerings-fonds in Nederland uitgeroepen door Golden Egg Check, een Nederlandse consultancy op het gebied van start-ups!

Dit blijkt ook uit de resultaten van 2018 waarbij we over de drie deelfondsen 57 bedrijven ondersteunden middels € 5,9 miljoen aan financiering.

MKB Leningenfonds (MKBLF)

Het MKBLF verstrekt kredieten om MKB'ers vooruit te helpen bij innovatie, uitbreiding of groei. LIOF beheert dit fonds voor de Provincie Limburg.

MKBLF verstrekt co-financieringen voor werkkapitaal en/of investeringen in materiële vaste activa. MKBLF richt zich op MKB-bedrijven in Limburg die onvoldoende (bancair) krediet kunnen verkrijgen in de markt. Het fonds heeft een revolverend karakter.

In 2018 ondersteunden wij elf bedrijven met een leningbedrag van € 5,4 miljoen.

Nedermaas Hightech Ventures

Nedermaas Hightech Ventures verstrekt risicodragend kapitaal aan startende hightech ondernemingen. LIOF is enig aandeelhouder van dit in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen fonds. De resultaten van dit fonds worden geheel verrekend met het Ministerie van EZK.

Nedermaas Hightech Ventures is een closed-end fund en zet sinds 2015 niet meer uit in nieuwe participaties. Het fonds heeft nog wel ruimte om uitbreidingen te doen in bestaande participaties en heeft dit in vijf gevallen gedaan. Verder is er één deelneming in 2018 verkocht. Het fonds sluit op 31 december 2020.

Totaal LIOF fondsen

Het totaal aan goedgekeurde investerings- en subsidievoorstellen van de door LIOF beheerde en eigen fondsen bedroeg ongeveer € 20 miljoen in 2018. Deze fondsen ondersteunden over de jaren meer dan 300 bedrijven.

Corporate Governance

LIOF werkt continu aan een transparant en integer ondernemingsbestuur. Daarbij nemen wij de Nederlandse Corporate Governance Code als richtlijn. Hoewel de code primair van toepassing is op beursgenoteerde vennootschappen, vinden wij het belangrijk om deze code als uitgangspunt te nemen bij de inrichting en vormgeving van ons ondernemingsbestuur, temeer omdat wij volgens een publieke doelstelling en met publieke middelen werken.

In 2018 startte LIOF met een nieuwe governance. Naast de Raad van Commissarissen (RvC) is ook een Investeringscommissie (IC) ingesteld. Zij zullen zich richten op de onafhankelijke advisering aan de Directie van de aan haar voorgelegde investeringsvoorstellen tot € 2,5 miljoen. De RvC beoordeelt investeringsvoorstellen hoger dan €2,5 miljoen tot een hoogte van €5 miljoen. De directie van LIOF heeft een mandaat om investeringsvoorstellen tot € 250.000 goed te keuren.

Door de instelling van bovenstaande investeringscommissie kan de RvC zich sterker op haar toezichhoudende rol richten.

Bestuur

Het bestuur van LIOF wordt statutair uitgevoerd door de algemeen directeur. De algemeen directeur is benoemd voor onbepaalde tijd. De hoogte van de bezoldiging van de directie is opgenomen in de jaarrekening en valt binnen de kaders van de Wet Normering Topinkomens. De algemeen directeur ontvangt geen beloning in de vorm van aandelen of opties. In de vennootschap is een op de vennootschap toegesneden intern risicobeheersing- en controlesysteem aanwezig. Dit is beschreven in het hoofdstuk Risicomanagement op pagina 24.

Raad van Commissarissen

De RvC is verantwoordelijk voor het toezicht op de directie en treedt daarnaast adviserend en raadgevend op.

De RvC bestaat uit ten minste drie en maximaal vijf leden.

Een profielschets van de Raad van Commissarissen is opgenomen op bladzijde 89 van dit jaarverslag.

Het aantal commissariaten van een persoon is zodanig beperkt dat een goede taakvervulling is gewaarborgd. De leden van de RvC opereren onafhankelijk van elkaar en ten opzichte van het bestuur van LIOF.

De RvC heeft een rooster van aftreden opgesteld om zoveel mogelijk te voorkomen dat meerdere commissarissen tegelijk aftreden.

De RvC ontvangt een vaste vergoeding. Deze vergoeding is bepaald door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA).

Investeringscommissie

De IC van LIOF ondersteunt de directie met advies omtrent de besluitvorming met betrekking tot nieuwe en/of aanvullende (des) investeringen.

De IC bestaat uit ten minste drie en maximaal negen leden die niet ook lid zijn van de RvC.

De IC ontvangt een vaste vergoeding. Deze vergoeding is bepaald door de AvA.

Algemene Vergadering van Aandeelhouders

Bij LIOF is statutair bepaald dat besluiten slechts genomen kunnen worden indien beide aandeelhouders vertegenwoordigd zijn. Beide aandeelhouders kennen een gelijke aandelenverhouding. De bepalingen aangaande de formele procedures rondom de AvA worden gevolgd. LIOF hecht aan een goede informatieverstarring en communicatie met haar aandeelhouders die tevens de rol van opdrachtgever/subsidiënt vervullen. Er vindt periodiek afstemming plaats op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau met de Provincie Limburg en het Ministerie van EZK.

Audit

Het bestuursverslag en de jaarrekening worden opgesteld onder directe verantwoordelijkheid van de algemeen directeur. De RvC ziet erop toe dat de algemeen directeur deze verantwoordelijkheid naar behoren vervult.

Ten aanzien van de financiële verslaglegging houdt de RvC meerdere malen per jaar (in de reguliere vergaderingen) toezicht op het volgen van de interne procedures die verband houden met het opstellen en publiceren van het bestuursverslag, de jaarrekening en de kwartaalcijfers.

De door de AvA benoemde onafhankelijke accountant brengt verslag uit aan de RvC over zijn bevindingen over de administratieve organisatie en interne beheersing. Deze worden opgenomen in de Management Letter. Deze wordt in aanwezigheid van de accountant besproken met de RvC.

Voorts rapporteren de directie en de RvC aan de AvA over het functioneren van de externe accountant.

De aandeelhouders gingen in de mei-vergadering 2018 akkoord met de benoeming van KPMG als accountant voor de periode 2018 tot en met 2021.

LIOF in de keten

Binnen de Limburgse topsectoren werken wij samen met bedrijven, netwerkkorganisaties, financiële instellingen en kennisinstellingen om zo de groei van Limburgse bedrijven te stimuleren. Wij zoeken hierbij ook aanhaking bij Euregionale spelers in het veld om samen nog krachtiger te kunnen opereren.

Daarnaast zet LIOF in op diverse aspecten rondom de arbeidsmarkt. Zo verbindt LIOF bedrijven en studenten middels het Kennistraject. Hoofddoel is kennisuitwisseling maar daarnaast streven de betrokken bedrijven, LIOF en kennisinstellingen er middels dit soort projecten ook naar talent in en voor Limburg te behouden. Binnen onze acquisitie-inspanningen zetten wij sterk in op de voordelen die Limburg als grensregio biedt, onder andere op het gebied van grensarbeiders.

Wij zorgen ervoor dat wij altijd goed geïnformeerd zijn over de richtlijnen ten aanzien van investeringen zoals bijvoorbeeld vanuit de Nederlandse Vereniging van Participatiemaatschappijen (NVP) of vanuit de Europese Unie. Veranderingen in investeringsbeleid volgen wij nauwgezet en passen deze, waar relevant, toe in ons beleid.

Ten aanzien van politiek ontwikkelingen zijn wij meer volgend en kijken wij naar eventuele gevolgen voor het Limburgse bedrijfsleven. Wij hebben daar meer een informatiefunctie. Een voorbeeld hiervan zijn de mogelijke gevolgen van de Brexit voor het Limburgse bedrijfsleven.

Waardecreatie bij LIOF

Vanuit ons financieel kapitaal en sociaal kapitaal (de partners van LIOF) kunnen wij vanuit onze strategie en middels onze menskracht en onze kerninstrumenten Advies, Netwerk en Financiering ondersteuning bieden aan het Limburgse bedrijfsleven. De output die wij hier in 2018 mee realiseerden staat op pagina 27. Met deze output realiseren wij een duidelijke maatschappelijke impact: we dragen bij aan de groei, innovatie en vestiging van bedrijven in Limburg en we creëren werkgelegenheid en zorgen ook voor behoud van arbeidsplaatsen. Met het financieren van innovatieve bedrijven en het faciliteren van bepaalde clusters dragen we bij aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken.

Risicomanagement

Risicomanagement is het identificeren en kwantificeren van risico's en het vaststellen van beheersmaatregelen. Het risicobeleid van LIOF is erop gericht risico's inzichtelijk te maken, te beheersen, te verminderen of te spreiden.

Risicomanagement geeft een redelijke mate van zekerheid dat de financiële verslaglegging geen onjuistheden van materieel belang bevat.

LIOF verdeelde haar risico's onder in drie categorieën:

Strategische risico's

Het beleid van LIOF ligt vast in een aandeelhoudersinstructie. De aandeelhouders Provincie Limburg en Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) houden ieder 50% van de aandelen. Het strategisch risico voor LIOF zelf is voor een belangrijk deel geborgd doordat het Ministerie van EZK de basissubsidie van alle regionale ontwikkelingsmaatschappijen bestendigde.

LIOF voert regelmatig overleg met haar aandeelhouders, zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau. In overleg met de subsidiënten stelden we het jaarplan voor 2019 vast. De monitoring van dit jaarplan vindt plaats via kwartaalrapportages. Op deze wijze geven wij verder inhoudelijk en procedureel invulling aan haar relatie met zowel aandeelhouders als subsidiënten.

Ten aanzien van de afdekking van juridische risico's vraagt LIOF, waar nodig, advies bij externe adviseurs.

Operationele risico's

Risico's met betrekking tot fraude en/of corruptie beperken we tot een minimum door het volgen van uitgewerkte procedures in onze Administratieve Organisatie en Interne Controle (AO/IC). Daarenboven maakten we binnen LIOF duidelijke afspraken over het voorkomen van belangenverstrengeling bij nevenfuncties van medewerkers.

Bij leads en prospects streven wij ernaar het risico op fraude of misstanden te minimaliseren door het onder andere opvragen van de Ultimate Beneficial Owner (UBO), oftewel de uiteindelijke belanghebbende.

Mochten er binnen LIOF misstanden zijn, dan kunnen medewerkers van LIOF dat kenbaar maken bij een vertrouwenspersoon.

Op deze wijze werken wij intern en extern aan een evenwichtige en verantwoorde samenleving.

LIOF werkt overeenkomstig de vigerende wet- en regelgeving en heeft operationele en beheers procedures inzake aanbestedingsbeleid en staatssteun. Wij ontwikkelen projecten maar kunnen ze ook zelf uitvoeren. Voorafgaand aan de uitvoering van een project vindt een transparante en zorgvuldige projectrisico-

analyse plaats. Voor zover wij gebruik maken van Europese steunfondsen zijn wij op de hoogte van de betreffende regelgeving.

Financiële risico's

Om het risico van onze financiële uitzettingen te kunnen borgen voeren wij strakke projectadministraties. Deze resulteren in rapportages die we periodiek in het Managementteam bespreken.

LIOF maakt gebruik van een participatiebeheersysteem waarin de stappen staan beschreven van lead naar deelneming en van deelneming naar exit.

Het portfoliomanagement van onze portefeuille borgen wij zorgvuldig. LIOF volgt een systeem van waardering waarin wij alle participaties periodiek beoordelen op reële waarde. Waardemutaties worden hierdoor vroegtijdig onderkend.

In 2018 is het FLOW-project afgerond. Dit automatiseringsproject resulteerde in de implementatie van een nieuwe CRM-applicatie (Microsoft Dynamics), een case-management en document management systeem (Microsoft Dynamics / Sharepoint), een rapportagetool (Microsoft PowerBI) en een financiële applicatie voor het volgen van participaties (Finan).

LIOF heeft geen significante concentraties van kredietrisico's. De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal een A-rating hebben.

Voor het uitoefenen van de treasury-functie met betrekking tot de liquide middelen neemt LIOF de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido) in acht. In de praktijk maken wij alleen gebruik van deposito's.

Risicomatrix LIOF

Risico categorie	Risicoacceptatie	
Strategisch	Gematigd	LIOF is bereid gematigde risico's te nemen bij het nastreven van haar ambities. We zoeken steeds de balans tussen onze maatschappelijke functie (lage risicobereidheid) en onze economische ambities (hogere risicobereidheid)
Operationeel	Gematigd	LIOF ondersteunt (buitenlandse) ondernemingen bij het innoveren van hun producten, diensten of marktpositie. We streven naar een beperking van de risico's die deze ondersteuning in gevaar kunnen brengen
Financieel	Gematigd	Vanuit financieel perspectief is LIOF actief op het gebied van risicofinanciering. Tegelijkertijd streeft zij naar een solide financiële positie om haar investeringsbijdrage aan Limburg ook in de toekomst te kunnen blijven leveren. Op dit vlak zoeken we steeds de balans tussen onze financieringsfunctie (matige tot hoge risicobereidheid) en onze exploitatiefunctie (lage risicobereidheid)

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Kerncijfers

Materieel onderwerp	KPI	Doelstelling 2018	Resultaat 2018	Doelstelling 2016-2020 ⁶⁾	Referentie
(Eerlijk) Concurrentievermogen	Beleid en gevallen/overtredingen ten aanzien van oneerlijke concurrentie, prijsafspraken, kartelvorming, monopolies, etc.	0	0	0	-
Economische prestaties ¹⁾	Directe economische waarden die zijn gegenereerd en gedistribueerd (in euro's)		7,0		pagina 3
Nieuwe/opkomende markten ²⁾	Omvang buitenlandse investeringen	€ 50 mln	€ 232 mln	€ 250 mln	pagina 3
	Aantal vestigingen van buitenlandse bedrijven in Limburg	10	14	50	pagina 3
	Aantal arbeidsplaatsen	400	578	2.000	pagina 3
Corporate Governance	Kwalitatief	-	-	-	
Belanghebbenden	Kwalitatief	-	-	-	
Investerings en onderzoek ³⁾	Innovatieprojecten:				
	Aantal innovatieprojecten	75	167	375	pagina 3
	Financiële omvang	€ 12,5 mln	€ 20,1 mln	€ 62,5 mln	pagina 3
	New Business Development cases:				
	Aantal business development cases	10	16	50	pagina 3
	Financiële omvang	€ 10 mln	€ 9,7 mln	€ 50 mln	pagina 3
Investerings in de regio ⁴⁾	Investeringsvolume	€ 10 mln	€ 9,7 mln	€ 45 mln	pagina 3
	Aantal nieuwe MKB/Starters financieringen	26	24	70	pagina 3
Creëren van werkgelegenheid ⁵⁾	Foreign Investment Department				
	Aantal arbeidsplaatsen (FTE)	400	578	2.000	pagina 3
Maatschappelijke waarde van producten en diensten (milieu en sociaal)	Aansluiting O&I- en participatieprojecten bij maatschappelijke thema's	-	100%	100%	
	Percentage bedrijven uit de participatieportefeuille dat direct bijdraagt aan een maatschappelijke doelstelling.		60%	75%	

¹⁾ Het betreft hier het financiële resultaat. Dit is voor LIOF moeilijk te prognostiseren. LIOF is een regionale ontwikkelingsmaatschappij en opereert met meer risico en richt zich daarbij niet alleen op financieel rendement maar vooral ook op maatschappelijk rendement. De rendementseis generiek bij LIOF is tweeledig: instandhouding LIOF vermogen en opereren conform revolverendheidseisen van de diverse fondsen;

²⁾ De resultaten hebben bij LIOF betrekking op de afdeling Foreign Investment Department;

³⁾ De resultaten hebben bij LIOF betrekking op de afdeling Business Development (voorheen Ontwikkeling & Innovatie).

⁴⁾ De resultaten hebben bij LIOF betrekking op de afdeling Participaties & Financiering en met name het Participatiefonds.

⁵⁾ De resultaten hebben bij LIOF betrekking op het aantal gestimuleerde arbeidsplaatsen.

⁶⁾ Toelichting bij kolom meerjarendoelstelling 2016-2020: 2015 was voor LIOF een transitiejaar. De doelstelling uit het oorspronkelijke meerjarenplan 2014-2016 geven derhalve geen realistische kijk meer wat betreft het jaar 2018. In dit jaarverslag is de nieuwe meerjarendoelstelling die reikt van 2016 tot en met 2020 opgenomen. Deze meerjarendoelstelling kent 4 pijlers, conform de doelstelling van LIOF als regionale ontwikkelingsmaatschappij, en dus verder reiken dan pure financiële kwantificering:

- Banencreatie
- Investeringsimpuls
- Structuurversterking
- Rendement

In de doelstelling voor 2015 is destijds wel uitgegaan van concrete investeringsvolumes en aantal bedrijven.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

MVO-strategie op beleidsniveau

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) is een belangrijk uitgangspunt in de bedrijfsvoering van LIOF. Toch kozen wij ervoor geen aparte MVO-strategie op te stellen.

LIOF is een regionale ontwikkelingsmaatschappij en kenmerkend is dat wij meer risico kunnen en moeten nemen bij het aangaan van kapitaalverstrekking aan bedrijven. LIOF streeft een minimaal financieel rendement na maar heeft bijkomend een duidelijke, sterke focus op maatschappelijk rendement. Dat houdt in dat wij bij overwegingen voor deelname of exit ook kijken naar het belang van het betrokken bedrijf op de directe en indirecte werkgelegenheid in Limburg en naar de stuwende rol van bedrijven voor de Limburgse economie in het algemeen.

Binnen de sectoren maakindustrie, logistiek en agrofood heeft LIOF een sterke focus op initiatieven die bijdragen aan duurzaamheid, in die gevallen dat duurzaamheid tot een houdbaar concurrentievoordeel leidt.

Ook door het aantrekken van buitenlandse ondernemingen naar Limburg creëert LIOF maatschappelijk rendement. Buitenlandse ondernemingen die zich hier vestigen zorgen niet alleen voor meer arbeidsplaatsen, maar zij geven ook een verdere impuls aan de uitstraling van de regio. Economisch gezien dragen ze bij aan de structuurversterking van de Limburg. De samenwerking van alle stakeholders in deze: LIOF, NFIA, Provincie Limburg, de zeven grote Limburgse gemeenten en de Brightlands campussen heeft als gezamenlijk doel Limburg eenduidig en krachtig neer te zetten.

Het onderwerp MVO is ingeweven in de formele overleggen van de LIOF-organisatie en is voor de Raad van Commissarissen een punt van aandacht bij de beoordeling van het beleid van LIOF.

MVO-strategie op procesniveau

LIOF geeft duidelijke aandacht aan MVO binnen haar processen. Hierbij wordt rekening gehouden met internationale richtlijnen, zoals de UN Guiding Principles, en doet LIOF uiteraard geen zaken met bedrijven waarvan de activiteiten/bedrijfsvoering maatschappelijk niet verantwoord, onethisch of illegaal zijn. Dit geldt voor alle bedrijven, ongeacht grootte of sector. Dit beleid wordt ondersteund door de RvC en wordt ook door LIOF in- en extern uitgedragen. Mochten er zich binnen bedrijven misstanden voordoen en LIOF verneemt hierover, dan worden er maatregelen genomen.

Daarnaast zetten wij in op innovatieve ontwikkelingen die leiden tot duurzame productiemethodes en materiaalgebruik of op ontwikkelingen die leiden tot verduurzaming binnen de sector. Dit vanuit de overtuiging dat we daarmee het concurrentievermogen van zowel individuele ondernemingen als de economie in Limburg structureel versterken.

Steeds meer is MVO in bredere zin ook een gespreksonderwerp tussen LIOF en ondernemingen waarmee wij een relatie aangaan. Op deze wijze willen wij bijdragen aan meer bewustwording ten aanzien van dit onderwerp en nemen wij hierin een stuk verantwoordelijkheid die van een regionale / ontwikkelingsmaatschappij verwacht mag worden.

Evaluatie materiële thema's

De evaluatie van de materiële thema's vindt plaats onder medewerkers via een Medewerkers Belevings Onderzoek en onder stakeholders/klanten via een klantonderzoek. LIOF bespreekt de uitkomsten op managementniveau en koppelt hier concrete opvolgings- of verbeteracties aan.

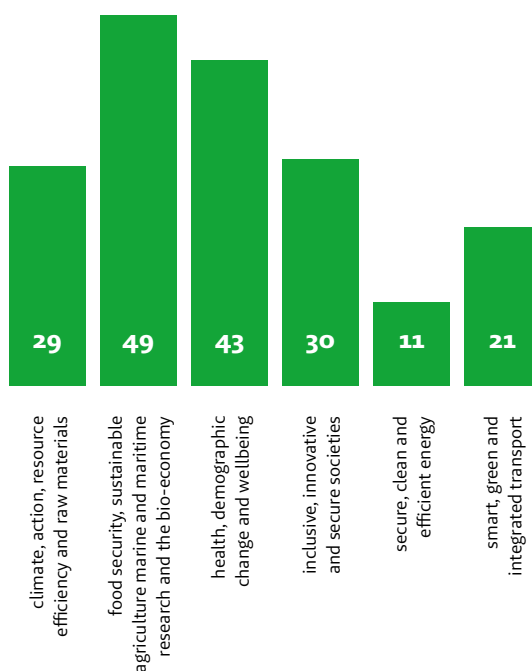
Societal Challenges

LIOF bedeede haar innovatieprojecten, business development cases en participaties toe naar de zogenoemde societal challenges – zoals gedefinieerd door de Europese Unie in het kader van het Horizon 2020-programma.

Deze societal challenges zijn als volgt:

- energiebesparing;
- grondstofbesparingen;
- groen transport;
- verantwoorde voedselproductie;
- gezondheid en welzijn;
- inclusieve en veilige samenwerking.

Innovatieprojecten en business development-cases

Overzicht stakeholders

Via haar uitgebreid netwerk zoekt LIOF de verbinding met diverse partijen binnen en buiten Limburg. Hiermee stimuleren wij de ontwikkeling van initiatieven en samenwerkingsverbanden. Daarmee vergroten wij de slagkracht en groei van ondernemend Limburg en daarmee de regio als geheel.

Vanuit haar verbindende rol in Limburg blijft LIOF continu in gesprek met alle belanghebbenden. Niet alleen om gezamenlijk kansen te zien en te benutten, maar ook om via goede afstemming ervoor te zorgen dat de ondernemers goed en eenduidig worden geholpen.

In onderstaand schema staat een overzicht van onze stakeholders en de contactmomenten/ doelstellingen.

Binnen haar sectorversterkende rol voor de sectoren Maakindustrie, Logistiek en Agrofood zet LIOF zich ook in voor verbindingen binnen de keten. Een belangrijk onderdeel hiervan is community building. Voor de sector Agrofood lanceerden wij in 2018 een special digital platform: Kiempunt. Hier hebben ondernemers contact met elkaar en delen kennis.

Met de subsidiënten van LIOF, het Ministerie van EZK en de Provincie Limburg maakten wij afspraken over het meten van het effect van onze prestaties. Dit gebeurt via kwartaalrapportages die we in gezamenlijk overleg behandelen. Aan de hand van een aantal prestatie-indicatoren stellen we vast of LIOF haar doelstellingen behaalde.

Belanghebbende	Contactmoment	Onderwerp	Uitkomst
Ondernemingen binnen en buiten Limburg	Doorlopend	Inhoudelijk advies/kennis Netwerk Financiering	
Aandeelhouders	Aandeelhoudersvergaderingen (2x jaarlijks) Bestuurlijk en Ambtelijk overleg aandeelhouders/subsidiënten - doorlopend	Jaarverslag/Jaarplan Kwartaalrapportage Beleid & strategie Organisatiestructuur Financiële resultaten	In overleg met de aandeelhouders is de nieuwe governance structuur van LIOF vormgegeven.
Lokale overheden binnen en buiten Limburg	Doorlopend	Beleid & strategie Organisatiestructuur	
Media	Doorlopend	Beleid & strategie Organisatiestructuur Resultaten	Naast perspublicaties vindt er 1 tot 2 maal per jaar een gesprek plaats met de provinciale krant over de algemene gang van zaken bij LIOF.
Werknemers	Doorlopend	Strategie Organisatiestructuur Arbeidsvoorwaarden Tevredenheid in het werk	Jaarlijks vindt er een medewerkers tevredenheids onderzoek plaats.
Formal investors binnen en buiten Limburg	Doorlopend	Financiering	Partnership in risicodragende investeringen in Limburgse bedrijven.
Subsidie-adviseurs	Doorlopend	Financiering Advies	Toeleidende rol naar subsidiemogelijkheden voor Limburgse bedrijven.
Belangenorganisaties binnen en buiten Limburg	Doorlopend	Netwerk Advies	Optimale ontsluiting van het ecosysteem voor de Limburgse ondernemer.

Het milieubeleid

De milieu-impact van LIOF als dienstverlener is beperkt. Sinds december 2017 huurt LIOF kantoorruimte bij Woningcorporatie Servatius in Maastricht en bij Brightlands Campus Villa Flora in Venlo. Binnen deze omgeving werken wij milieu-bewust. Dit gebeurt via automatische klimaatbeheersing, papierreductie door volledig digitaal te werken, afvalscheiding en het werken via flexplekken.

Onder de toeleveranciers van LIOF bevinden zich voornamelijk leveranciers van kantoorartikelen, energie en specifieke (facilitaire en ondersteunende) diensten. In ons inkoopbeleid houden wij expliciet rekening met specifieke wet- en regelgeving waaraan wij als publieke onderneming moeten voldoen. Zo volgt LIOF de regels van fair competition die zich vertalen in provinciale, nationale en Europese aanbestedingsregels. Wat betreft de relatie met onze toeleveranciers en afnemers gaan wij bij voorkeur een samenwerking aan met Limburgse bedrijven. Daarnaast gaan wij in de verdere relatie met de gekozen partij bewust om met kosten- en milieuaspecten. Wij zijn ons niet alleen bewust van onze verantwoordelijkheid in deze, maar ook van onze voorbeeldfunctie in Limburg.

LIOF en haar omgeving

LIOF was ook in 2018 betrokken bij een aantal maatschappelijke initiatieven waaronder NL Doet, bij het Rode Kruis en deelname aan LION's fietstocht tegen kanker.

Interne organisatie

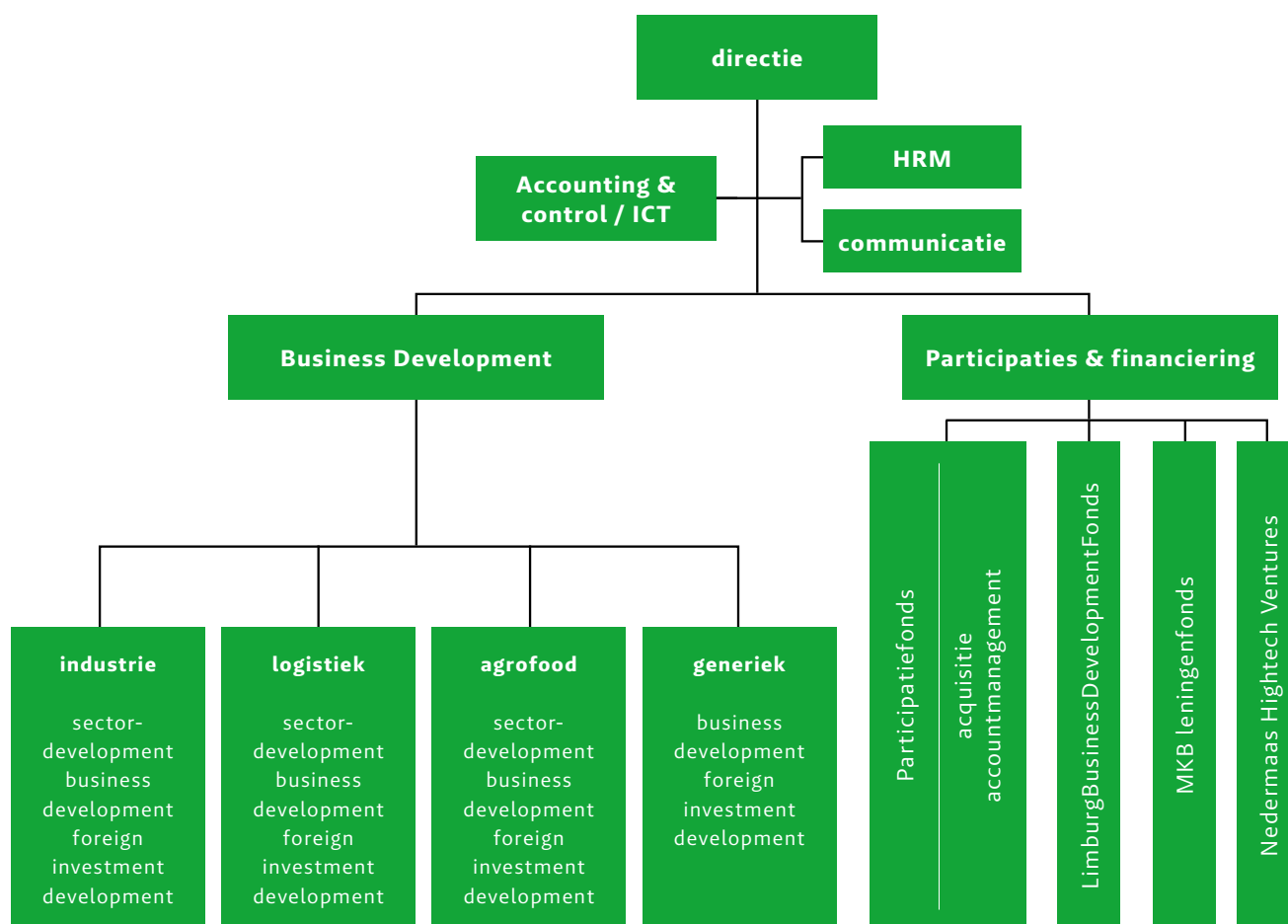
LIOF is een platte organisatie die bestaat uit twee lagen: een collectief verantwoord management team met vier leden en een direct daaraan rapporterend team van professionele eerstelijnsmedewerkers. Wij kennen in onze organisatie twee focusgebieden: Business Development en Participaties & Financiering.

Binnen Business Development opereren drie teams, geformeerd rondom onze focussectoren en de bijbehorende ontwikkelingsprogramma's.

Binnen Participaties & Financiering opereren drie teams rondom de financieringsfondsen die wij in eigen beheer hebben, dan wel het programmanagement er van voeren. Vanuit Accounting & Control is een directe vertegenwoordiging per focusgebied ingesteld.

Interne organisatie

De organisatie was eind 2018 als volgt opgebouwd:

Personeelsbeleid

Succesvol ondernemen in een economisch turbulente wereld vraagt veel van onze medewerkers. Het ecosysteem waarin LIOF acteert verandert snel en continu, vaak door technologische ontwikkelingen die zich in rap tempo opvolgen. Dat stelt onze medewerkers en leidinggevendenden voor grote uitdagingen om hun ambities te realiseren. Gedrag, cultuur en effectiviteit liggen in deze digitale wereld onder een vergrootglas. Dit leidt tot veranderende eisen aan medewerkers en leidinggevendenden en vraagt bovendien van hen een groot leer- en aanpassingsvermogen.

Zonder medewerkers, geen LIOF. LIOF is een werkgever die meedenkt met haar medewerkers en inzet op duurzame inzetbaarheid. Wij focussen ons op het binden en blijven boeien van (toekomstige) medewerkers die waarde toevoegen aan LIOF. Door slimmer en inventiever in te spelen op thema's die voor medewerkers en LIOF belangrijk zijn, zoals ontwikkeling, zelfstandigheid, autonomie. En door de mogelijkheid voor medewerkers om daadwerkelijk hun stempel te drukken op de economie in Limburg en op die wijze betrokken te zijn bij hun leefomgeving en maatschappelijke impact te hebben. Zo voegen wij blijvende waarde toe aan onze medewerkers.

Lerend bedrijf

LIOF is bezig met een transitie naar een lerend bedrijf waar kennisontwikkeling en kennisdeling centraal staan en ingezet worden om medewerkers verder te professionaliseren. Zo blijven ze van toegevoegde waarde voor de economie in Limburg. Door samenwerking en bundeling van individuele krachten bereiken we dat over sectoren, afdelingen en externe samenwerkingsverbanden heen de klantvraag het uitgangspunt blijft van onze dienstverlening. De synergie die dit oplevert is van toegevoegde waarde voor de ondernemers, maar ook voor LIOF zelf.

Kernwaardes

Wij laten ons in ons HR-beleid leiden door de kernwaardes die binnen LIOF gelden. Als kernwaardes hebben we benoemd: deskundig, ondernemend, resultaatgericht, betrokken en klantgericht. Deze kernwaardes zijn leidend voor het opereren van de LIOF-medewerkers zowel intern als extern. Bij de aanname van nieuwe medewerkers kijken we, naast inhoudelijke kennis en competenties, ook naar medewerkers met een hierbij passend profiel. Bij indiensttreding doorlopen alle nieuwe medewerkers een zorgvuldig samengesteld 'on boarding'-programma.

Ontwikkeling en samenwerking

In 2018 was er veel aandacht voor ontwikkeling van medewerkers door opleiding en scholing. Maar ontwikkeling bereik je niet alleen door scholing. We hebben sterk ingezet op samenwerken en kennisdeling tussen medewerkers van LIOF. Zowel op bewustwording hiervan, daadwerkelijke acties hierin en ondersteuning door systemen. In 2018 is een verdere stap gezet in de verdere digitalisering van HR-instrumenten zodat processen efficiënter verlopen.

We hebben elk kwartaal themasessies op het gebied van samenwerken ingezet. De medewerkers zijn het belangrijkste bedrijfsmiddel van LIOF en het is dus van belang dat we voortdurend in kennis en kunde van onze medewerkers investeren.

Elektrische deelauto's

Vanuit maatschappelijk oogpunt oriënteerden wij ons in 2018 op de mogelijkheid van het delen van elektrisch deelauto's met de huurders van het pand waarin we zitten, en Servatius. Aangezien het nog een stap te ver was voor overige huurders zochten wij contact met de Provincie Limburg. Vanaf april is een pilot gestart voor een half jaar. In dit half jaar stond het medewerkers van LIOF vrij om voor zakelijk gebruik de deelauto's van de Provincie te gebruiken. In overleg stelden we procedures op en stimuleerden collega's actief hier gebruik van te maken. Hoewel de pilot geen overweldigend succes behaalde, blijft de mogelijkheid open voor medewerkers om gebruik te maken van de elektrische auto's van de Provincie.

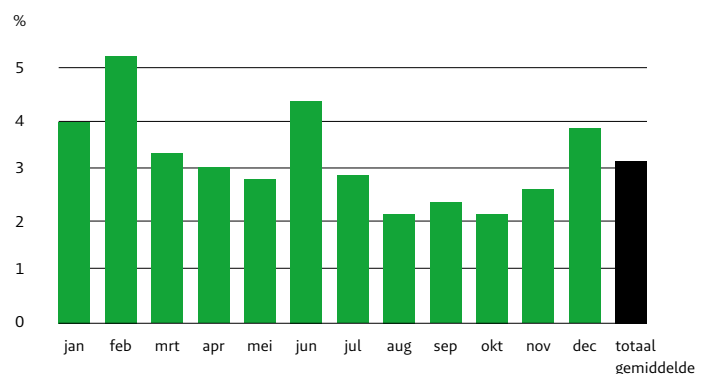
Arbo- en verzuimbeleid

Het arbo- en verzuimbeleid, inclusief bijbehorende taken en verantwoordelijkheden, namen we op in een eigen Personeelsgids. In 2018 voerden we op beide locaties van LIOF een RI&E uit. Daaruit voortvloeiende acties zijn opgepakt en zover als mogelijk afgehandeld. Naast vier opgeleide bedrijfshulpverleners beschikken we over twee gecertificeerde preventiemedewerkers en twee getrainde vertrouwenspersonen.

Overzicht verzuimpercentages

In 2018 kent LIOF een hoger verzuimpercentage in vergelijking met vorig jaar. Dit is geheel te wijten aan drie langdurige arbeidsongeschikten, waarvan twee veroorzaakt door ongelukken (regres).

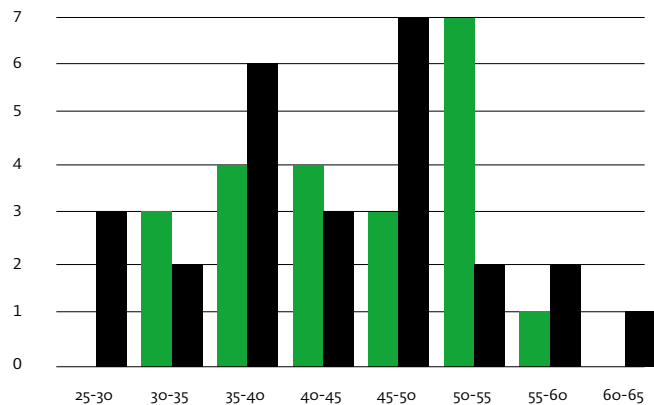
Verzuimoverzicht

Overzicht m/v en leeftijdsopbouw

Binnen LIOF streven wij een evenwichtige verhouding na binnen de personeelsopbouw op de aspecten man/vrouw en leeftijd.

Overzicht m/v en leeftijdsopbouw

Bij LIOF werken in totaal 51 mensen. De verhouding vast dienstverband, tijdelijk dienstverband en inhuurcontracten bij LIOF is

- 1 x payroll
- 2 x stagiaire
- 3 x tijdelijk dienstverband
- 45 x vast dienstverband.

Verslaggevingsprincipes

Doel van het verslag

Het jaarverslag 2018 heeft tot doel de belanghebbenden van LIOF te informeren over onze prestaties in het afgelopen jaar. In de Paragraaf 'betrokkenheid van belanghebbenden' benoemen wij onze belanghebbenden.

Global Reporting Initiative (GRI)

Ieder jaar rapporteert LIOF haar voortgang: hierbij volgen wij de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (www.globalreporting.org). GRI is de internationale norm voor transparante maatschappelijke verslaggeving. Dit jaar rapporteren wij voor het vierde jaar volgens de richtlijnen van GRI G4. Deze wijze van rapporteren heeft duidelijk zijn weerslag. Op de transparantiebenchmark was de score van LIOF over 2016 152 punten. In het verslagjaar 2017 was er geen transparantiebenchmark.

Reikwijdte en afbakening

In dit verslag rapporteren we over onderwerpen die zijn aangemerkt als materieel voor LIOF en haar belanghebbenden. Het verslag bestrijkt de prestaties van de gehele organisatie LIOF. Daarnaast kozen wij ervoor om ook enkele niet-materiële onderwerpen op te nemen in het verslag. Dit om inzicht te geven in onze milieuprestaties. LIOF heeft kantoren in twee vestigingsplaatsen. Voor de milieuprestaties beschrijven wij enkel de prestaties van onze locatie in Maastricht, omdat die de meeste impact hebben. We rapporteren niet over eventuele onderaannemers en/of toeleveranciers. Wel geven we informatie over de directe effecten van onze kernactiviteiten in de regio. Acquisities in 2018 zijn niet meegenomen in de rapportage. Deze nemen we op in de rapportage bij de start van het eerstvolgende kalenderjaar na acquisitie. In geval van desinvesteringen worden deze in het jaar dat de desinvestering heeft plaatsgevonden niet meer met terugwerkende kracht opgenomen in de rapportage. Uitzonderingen worden expliciet benoemd bij het betreffende tekstonderdeel of de betreffende grafiek/tabel.

Betrokkenheid van belanghebbenden

LIOF zet zich in haar kernactiviteiten in voor het belang van de Provincie Limburg en haar inwoners. Om hen zo goed mogelijk van dienst te kunnen zijn onderhouden wij actief de dialoog met onze belanghebbenden: ondernemingen waarmee wij (ooit) een commitment aangingen, onze subsidiënten, onze aandeelhouders, de media en onze eigen medewerkers. De tabel op bladzijde 29 geeft inzicht in de wijze waarop we in 2018 contact hadden met de belangrijkste belangengroepen. Ook beschrijven we welke onderwerpen zij in 2018 bij ons onder de aandacht brachten en hoe we daar opvolging aan gaven. Bij veel van deze contactmomenten was ons bestuur betrokken. Zo waren zij aanwezig op de aandeelhoudersvergaderingen, onderhielden zij als vertegenwoordigers van LIOF contact met de media en spreken ze periodiek met bedrijven in de regio. De stakeholdersdialoog is de belangrijkste informatiebron over wat onze stakeholders van ons verwachten. Wij nodigen u van harte uit om uw mening en visie met ons te delen. Zie voor contactgegevens het colofon.

Materialiteitsmatrix

LIOF heeft in het jaarverslag 2018 voornamelijk informatie opgenomen over materiële onderwerpen. Een onderwerp is materieel als het belangrijk is voor onze belanghebbenden én belangrijk is voor LIOF. Om de materiële onderwerpen voor LIOF te identificeren voerden wij in 2016 een materialiteitsanalyse uit.

Stap 1: Identificatie van mogelijk materiële onderwerpen

Allereerst stelden we een lijst op van de potentiële materiële onderwerpen. We analyseerden een lijst met meer dan tweehonderd onderwerpen op de mate van relevantie voor LIOF. Dit is gedaan door in kaart te brengen of deze worden genoemd in relevante richtlijnen (GRI G4 en ISO26000) en in welke mate sectorgenoten rapporteren op deze onderwerpen. Via deze methode brachten we de lijst terug tot een shortlist van 24 onderwerpen in zeven verschillende thema's.

Stap 2: Vaststellen materiële onderwerpen

De uit stap 1 verkregen lijst legden we vervolgens voor aan interne en externe belanghebbenden. De interne prioritering voerden we uit door middel van een interne stemsessie. Hierbij vroegen we interne belanghebbenden de onderwerpen te rangschikken naar mate van belang op een schaal van 1 (minder belangrijk) tot 10 (zeer belangrijk). De externe prioritering baseerden we op een analyse van bestaande documentatie. Hierbij keken we hoe dominant de onderwerpen zijn in klanttevredenheidsonderzoeken, aandeelhoudersvergaderingen, regio-onderzoeken etc.

Stap 3: De materialiteitsmatrix

Op basis van de in stap 2 verkregen scores zetten is de mate van belang van de interne stakeholders afgezet tegen de externe stakeholders in een zogenaamde materialiteitsmatrix, deze matrix is gevalideerd door het bestuur. Om te meten wat onze impact is op deze thema's willen we vanaf het meerjarenplan de Societal Development Goals van de Verenigde Naties als leidraad gaan gebruiken.

Stap 4: Koppeling met GRI

Om vervolgens de GRI G4-richtlijnen te kunnen rapporteren, koppelden we de meest materiële onderwerpen uit de materialiteitsmatrix aan de GRI-aspecten. Voor de vijf materiële onderwerpen die we niet konden koppelen aan een GRI-aspect, ontwikkelden we eigen indicatoren. Onderstaande tabel toont het resultaat.

Categorie	Materieel onderwerp	Indicator	Verantwoordelijke afdeling	Definitie
Business	(Eerlijk) Concurrentievermogen	G4-SO7	Directie/MT	- Beleid en gevallen/overtredingen ten aanzien van oneerlijke concurrentie, prijsafspraken, kartelvorming, monopolies, etc.
	Economische prestaties	G4-EC1	Directie/MT	- Directe economische waarden die zijn gegenereerd en gedistribueerd (in euro's)
	Nieuwe/opkomende markten	Eigen indicator	Directie/MT	- Percentage buitenlandse investeringen - Aantal vestigingen van buitenlandse bedrijven in Limburg
	Corporate Governance	Kwalitatief	Directie/MT	- Beschrijving van de Corporate Governance
	Belanghebbenden	Kwalitatief	Directie/MT	- Beschrijving van de stakeholderdialoog en materialiteitsanalyse
	Investeringen en onderzoek	Eigen indicator	Directie/MT	- Prestatiecijfers O&I
Samenleving	Investeringen in de regio	G4-EC8	Directie/MT	- Significante indirecte economische impact, inclusief het bereik van deze impact.
	Creëren van werkgelegenheid	Eigen indicator	Directie/MT	- Aantal medewerkers van participatieprojecten - Aantal gecreëerde arbeidsplaatsen
Product-verantwoordelijkheid	Maatschappelijke waarde van producten en diensten (milieu en sociaal)	Eigen indicator	Directie/MT	- Aansluiting O&I- en participatieprojecten bij maatschappelijke thema's - Percentage bedrijven uit de participatieportefeuille dat direct bijdraagt aan een maatschappelijke doelstelling.

Proces van gegevensverzameling

De verzameling van de sociale en mileudata vindt jaarlijks plaats. Deze vragen we op per mail. De overige, businessgerelateerde informatie verzamelen we maandelijks ten behoeve van bespreking in en met het Management Team. De benodigde data vragen we via ons rapportagesysteem opged bij de verantwoordelijke afdelingen. Zij valideren de gegevens en sluiten deze aan op de maandrapporthages. Op consolidatieniveau doen we een plausibiliteitsanalyse. We meten alle data, we maken daarom geen schattingen. Onzekerheden in de gegevens zijn hiermee tot het minimum beperkt. Voor de indirecte impactgegevens zoals het werkgelegenheidseffect baseren wij ons op erkende berekenmodellen.

Ambities ten aanzien van het verslaggevingsbeleid

Het is onze ambitie voor 2019 en later om te blijven rapporteren in lijn met GRI G4. Ook zullen we meer en meer duurzaamheid gaan meten. Hiervoor zullen we de Social Development Goals van de Verenigde Naties als leidraad hanteren.

Directie / Algemene Zaken

Tys van Elk
algemeen directeur

Sue Arends
assistent management
support

Ilse Bocken-Voncken
management support,
HR en facilitair

Anita Boelen
assistent management
support

Silvy Doijen
management support,
communicatie, directie / RvC

Hortense Janssen
Marketing en communicatie
manager

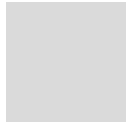

Anabel Rodrigo Rama
HR manager

Business Development

Bert de Wit
manager

Sjaak Berden
business developer
agrofood

Sjoerd Boomsma
foreign investment
developer generiek

Frans Broeders
sector developer agrofood

Sander Hak
business developer
logistiek

Camille Hardy
business developer
logistiek

Nicole Hooijdonk
management support

René Kessen
business developer
industrie

Kyra Manders
international trade
developer

Jorg van der Meij
liaison Euregio

Charles Mevis
sector developer
industrie

Ruud Nissen
business developer
industrie

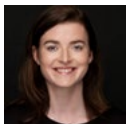
Rob Pijpers
international trade
developer

Kim Rekko
business developer
generiek

Bert Roona
foreign investment
developer logistiek

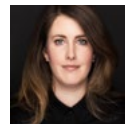
Dianne Soons
sector developer
logistiek

Paula Stammen
management support

Niek Theunissen
business developer
agrofood

Lisette Tilmans
business developer
generiek

Roel Ubachs
foreign investment
developer high tech
industries

Participaties & Financiering

Tys van Elk
Participaties & Financiering
manager

Lucie van den Boorn
fondsmidewerker LBDF

Jos Cuppens
Participaties & Financiering
accountmanagement

Sjoerd Geerling
Participaties & Financiering
accountmanagement

Siska van Houdt
Participaties & Financiering
accountmanagement

Ralph Hunnekens
investment manager LBDF

Patricia de Kort
Participaties & Financiering
accountmanagement

Ingrid Kurvers
investment manager
MKBLF

Jeffrey Lutje Spelberg
investment manager LBDF

Ruben Nabben
investment manager
MKBLF

Dennis Ohlen
Participaties & Financiering
acquisitie

Martin Schreurs
investment manager LBDF

Ruud Verberne
Participaties & Financiering
acquisitie

Miriam Verhees
investment manager LBDF

Stefan Voncks
Participaties & Financiering
acquisitie

Henk Vroemen
Participaties & Financiering
accountmanagement

Krista van Weert
Participaties & Financiering
acquisitie

Gaby Zandbergen
Participaties & Financiering
acquisitie

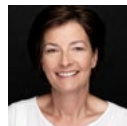
Accounting & Control / ICT

Armand Thomassen
CFO

Vivian Dackus
controller

Mariëtte Evers
assistent controller

Anouk Siegersma
administratief medewerker

Jeroen Wetzels
junior informatie
manager

Maastricht, 22 mei 2019

Bij deze verklaart de algemeen directeur van LIOF het bestuursverslag over 2018 voor akkoord.

Tys van Elk
algemeen directeur

LIOF jaarrekening 2018

Geconsolideerde balans per 31 december 2018	39
Geconsolideerde resultatenrekening 2018	40
Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2018	41
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2018, grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	42
Nadere toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2018	53
Nadere toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening over 2018	60
Enkelvoudige balans per 31 december 2018	68
Enkelvoudige resultatenrekening 2018	69
Nadere toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2018	70
Nadere toelichting op de enkelvoudige resultatenrekening over 2018	76
Overige gegevens	80

Geconsolideerde balans per 31 december 2018

(voor resultaatbestemming)

(bedragen in euro's x 1.000)

31-12-2018 31-12-2017

Activa

Vaste activa

Materiële vaste activa

1. Bedrijfsgebouwen en terreinen	-	425
1. Andere vaste bedrijfsmiddelen	1.385	1.158
	1.385	1.583

Financiële vaste activa

2. Overige effecten	26.975	30.899
2. Overige vorderingen	14.222	11.443
	41.197	42.342

Vlottende activa

Vorderingen

3. Onderhanden subsidieprojecten	-	242
4. Overige vorderingen en overlopende activa	2.599	3.709
	2.599	3.951

Liquide middelen

5. Liquide middelen	59.181	51.525
---------------------	---------------	---------------

Totaal activa

104.362 99.401

Passiva

Groepsvermogen

6. Eigen vermogen	91.810	88.853
-------------------	---------------	---------------

Voorzieningen

7. Overige voorzieningen	572	608
--------------------------	------------	------------

Langlopende schulden

8. Schulden aan aandeelhouders	5.065	4.221
--------------------------------	--------------	--------------

Kortlopende schulden

9. Schulden aan aandeelhouders	2.062	3.302
Crediteuren	274	342
Belastingen en sociale premies	178	280
3. Onderhanden subsidieprojecten	2.903	-
10. Overige schulden en overlopende passiva	1.498	1.795
	6.915	5.719

Totaal passiva

104.362 99.401

Geconsolideerde resultatenrekening 2018

(voor resultaatbestemming)

(bedragen in euro's x 1.000)	2018	2017
13. Netto-omzet	3.965	3.363
14. Overige bedrijfsopbrengsten	3.081	1.375
Som der bedrijfsopbrengsten	7.046	4.738
15. Lonen en salarissen	4.180	4.058
15. Pensioenlasten	780	771
15. Overige sociale lasten	519	398
16. Afschrijvingen op materiële vaste activa	190	101
17. Overige bedrijfskosten	1.815	1.976
Som der bedrijfslasten	7.484	7.304
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	8.477	21.243
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	-	540
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-232	-6.116
Rentelasten en soortgelijke kosten	-850	-14
18. Uitkomst der financiële baten en lasten	7.395	15.653
Resultaat voor belastingen	6.957	13.087
19 Vennootschapsbelasting	-	-
Resultaat deelnemingen	-	-
Resultaat na belastingen	6.957	13.087

Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2018

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

(bedragen in euro's x 1.000)

2018

2017

Resultaat

6.957

13.087

Aanpassingen voor:

- Afschrijvingen en waardeverminderingen op materiële vaste activa

190

101

- Mutatie overige voorzieningen

-36

50

- Boekwinst desinvestering materiële vaste activa

-1.829

-

- Financiële baten en lasten

-7.395

-15.653

-2.113

-2.415

Verandering in werkkapitaal:

- Mutatie voorraden

-

1.200

- Mutatie onderhanden projecten

3.145

1.910

- Mutatie vorderingen

1.110

907

- Mutatie kortlopende schulden

-1.707

-686

2.548

3.331

Kasstroom uit operationele activiteiten

435

916

Kasstroom uit investeringsactiviteiten:

Netto investering in (im)materiële vaste activa

-412

-1.118

Netto desinvestering in (im)materiële vaste activa

2.249

-

Verwervingen groepsmaatschappijen

-

6

Investerings in participaties

-4.175

-3.899

Verstrekte leningen u/g

-5.659

-1.679

Desinvestering participaties

13.692

9.226

Aflossing leningen u/g

3.472

2.717

Ontvangen dividend participaties

1.278

14.304

Ontvangen interest leningen u/g

782

951

Rentelasten en bankkosten

-6

-14

Kasstroom uit investeringsactiviteiten

11.221

20.494

Uitkering dividend

-4.000

-

Inkoop aandelen

-

-

Aflossing lening o/g

-

-658

Kasstroom uit financieringsactiviteiten

-4.000

-658

Netto kasstroom

7.656

20.752

Liquide middelen 31 december

59.181

51.525

Liquide middelen 1 januari

51.525

30.773

Netto kasstroom

7.656

20.752

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2018, grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Grondslagen

Algemene grondslagen

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2018, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2018.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteits-veronderstelling. Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de resultatenrekening en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Presentatie- en functionele valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in Euro's, wat tevens de functionele valuta is van de onderneming. Alle bedragen zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in duizenden euro's.

Model resultatenrekening

In verband met het voldoen aan wettelijke bepalingen is de resultatenrekening weergegeven volgens de categorale indeling en de vergelijkende cijfers zijn aangepast. Teneinde toch het vereiste inzicht te geven in de resultaatontwikkeling per activiteit is hieronder de resultatenrekening per activiteit weergegeven en een aansluiting naar het totale resultaat.

Geconsolideerde resultatenrekening gesplitst per bedrijf**Financieringsbedrijf**

(bedragen in euro's x 1.000)

2018

2017

Netto-omzet	-	-
Overige bedrijfsopbrengsten	2.440	541
Som der bedrijfsopbrengsten	2.440	541
Personeelskosten	1.931	2.067
Afschrijvingen op materiële vaste activa	67	35
Overige bedrijfskosten	880	1.005
Som der bedrijfslasten	2.878	3.107
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	8.477	21.243
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	-	540
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-232	-6.116
Rentelasten en soortgelijke kosten	-850	-14
Uitkomst der financiële baten en lasten	7.395	15.653

Resultaat voor belastingen	6.957	13.087
-----------------------------------	--------------	---------------

Vennootschapsbelasting	-	-
------------------------	---	---

Resultaat deelnemingen	-	-
------------------------	---	---

Resultaat na belastingen	6.957	13.087
---------------------------------	--------------	---------------

Ontwikkelingsbedrijf

(bedragen in euro's x 1.000)

2018

2017

Netto-omzet	3.965	3.363
Overige bedrijfsopbrengsten	641	834
Som der bedrijfsopbrengsten	4.606	4.197
Personeelskosten	3.548	3.160
Afschrijvingen op materiële vaste activa	123	66
Overige bedrijfskosten	935	971
Som der bedrijfslasten	4.606	4.197
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-	-
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	-	-
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-	-
Rentelasten en soortgelijke kosten	-	-
Uitkomst der financiële baten en lasten	-	-

Resultaat voor belastingen	-	-
-----------------------------------	----------	----------

Vennootschapsbelasting	-	-
------------------------	---	---

Resultaat deelnemingen	-	-
------------------------	---	---

Resultaat na belastingen	-	-
---------------------------------	----------	----------

Financierings- en ontwikkelingsbedrijf

(bedragen in euro's x 1.000)

	Financierings- bedrijf	Ontwikkelings- bedrijf	2018 Totaal	Financierings- bedrijf	Ontwikkelings- bedrijf	2017 Totaal
Som der bedrijfsopbrengsten	2.440	4.606	7.046	541	4.197	4.738
Som der bedrijfslasten	2.878	4.606	7.484	3.107	4.197	7.304
Uitkomst der financiële baten en lasten	7.395	-	7.395	15.653	-	15.653
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	6.957	-	6.957	13.087	-	13.087
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-
Resultaat deelneming / participaties	-	-	-	-	-	-
Resultaat	6.957	-	6.957	13.087	-	13.087

Activiteiten

De activiteiten van N.V. Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (in de jaarrekening ook aangeduid als "N.V. LIOF" of "LIOF"), statutair en feitelijk gevestigd te Maastricht met KvK nummer 14604604, en haar groepsmaatschappijen bestaan voornamelijk uit: een bijdrage leveren aan het verbeteren van de sociaal-economische structuur en de werkgelegenheid in de provincie Limburg.

Aandeelhouders

De aandeelhouders van N.V. LIOF zijn de Provincie Limburg en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, beiden houden een 50% belang.

Vestigingsadres

N.V. LIOF is gevestigd aan het Wim Duisenbergplantsoen 27, 6221 SE te Maastricht en heeft tevens een locatie aan de Sint Jansweg 20, 5928 RC te Venlo.

Groepsverhoudingen en fusie

N.V. LIOF te Maastricht staat aan het hoofd van een groep rechtspersonen:

- een 100% deelneming in Nedermaas Hightech Ventures BV;
- een 100% deelneming in LIOF Business Center Avantis BV.

Bovenstaande rechtspersonen zijn gevestigd op het Wim Duisenbergplantsoen 27 te Maastricht en deze groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd.

De onderstaande 100% deelnemingen zijn per 1 januari 2018 juridisch gefuseerd met N.V. LIOF:

- een 100% deelneming in LIOF Vastgoed BV;
- een 100% deelneming in LIOF Bedrijventerreinen BV;
- een 100% deelneming in Beheer Innovatiefonds Provincie Limburg BV (hierna "BIPL", verworven in 2017).

LIOF heeft de 'carry-over accounting'-methode toegepast waarbij activa, verplichtingen, baten en lasten van de gevoegde rechtspersonen prospectief plaats vindt vanaf de overnamedatum. Vergelijkende cijfers zijn niet aangepast.

Grondslagen voor consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de onderneming en haar dochtermaatschappijen in de groep, andere groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat. Dochtermaatschappijen zijn deelnemingen waarin de onderneming (en/of een of meer van haar dochtermaatschappijen) meer dan de helft van de stemrechten in de algemene vergadering kan uitoefenen, of meer dan de helft van de bestuurders of van de commissarissen kan benoemen of ontslaan. Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de onderneming een meerderheidsbelang heeft, of waarop op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend, worden financiële instrumenten betrokken die potentiële stemrechten bevatten en zodanig kunnen worden uitgeoefend dat ze daardoor de onderneming meer of minder invloed verschaffen. Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.

Belangen die uitsluitend worden aangehouden om ze te vervreemden worden niet geconsolideerd indien bij verwerving al het voornemen bestaat om het belang af te stoten, de verkoop binnen een jaar waarschijnlijk is en op overnamedatum (of binnen een korte periode daarna) aan andere indicatoren wordt voldaan [deze kort opsommen]. Deze belangen worden opgenomen onder de vlottende activa, onder effecten ('slechts aangehouden om te vervreemden').

De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling. De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de groep.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge aandelenverhoudingen, schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd. Tevens zijn de resultaten op onderlinge transacties tussen groepsmaatschappijen geëlimineerd voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd en er geen sprake is van een bijzondere waardevermindering. Bij een transactie waarbij de rechtspersoon een niet-100%-belang heeft in de verkopende groepsmaatschappij, wordt de eliminatie uit het groepsresultaat pro rata toegerekend aan het minderheidsbelang op basis van het aandeel van de minderheid in de verkopende groepsmaatschappij.

De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht binnen het groepsvermogen. Indien de aan het minderheidsbelang van derden toerekenbare verliezen het minderheidsbelang in het eigen vermogen van de geconsolideerde maatschappij overtreffen, dan wordt het verschil, alsmede eventuele verdere verliezen, volledig ten laste van de meerderheidsaandeelhouder gebracht, tenzij en voor zover de minderheidsaandeelhouder de verplichting heeft, en in staat is, om die verliezen voor zijn rekening te nemen. Het aandeel van derden in het resultaat wordt afzonderlijk als laatste post in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening in aftrek op het groepsresultaat gebracht.

Gebbruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De belangrijkste schatting betreft de waardering van de portefeuille van overige effecten en leningen u/g.

NV LIOF waardeert haar portefeuille tenminste twee keer per jaar op basis van de ontwikkelingen bij de ondernemingen in portefeuille. De analyse van de aspecten als productfase, marktfase, kwaliteit management, liquiditeitspositie, inkoopmarkt, financials en exit-mogelijkheden leiden tot een bepaalde weging van het risico, en daarmee tot een bepaald voorzieningenniveau. De voorzieningen zijn derhalve gebaseerd op een risicomodel en niet op een fair market value model of ander soort waarderingsmodel. Toepassing van dit risicomodel betekent niet per definitie dat de getroffen voorziening tevens het eindresultaat van de portefeuille is. Het is een momentopname waarbij het, naast een toename/handhaving van de voorziening, kan voor komen dat een deel (of het geheel) van de getroffen voorziening vrijvalt.

Vergelijkende cijfers

In de jaarrekening 2017 van N.V. LIOF is sprake van een materiële fout. De geconsolideerde en enkelvoudige resultatenrekening 2017 van N.V. LIOF zijn niet opgesteld conform het Besluit modellen jaarrekening. In de jaarrekening 2017 was een gesplitste resultatenrekening opgenomen voor het financieringsbedrijf en het ontwikkelingsbedrijf van N.V. LIOF en waren niet de juiste rubriceringen conform model E van het Besluit modellen jaarrekening toegepast. Daarnaast waren de opbrengsten en kosten van de deelneming Nedermaas Hightech Ventures B.V. onterecht netto gepresenteerd in de geconsolideerde resultatenrekening van N.V. LIOF. Dit heeft geleid tot diverse reclassificaties in de resultatenrekening 2017 die wij hebben weergegeven in onderstaande tabel. Door de reclassificatie van posten in de resultatenrekening hebben er ook reclassificaties in het kasstroomoverzicht plaats gevonden die in de tweede onderstaande tabel zijn opgenomen.

Overzicht aanpassing vergelijkende cijfers resultatenrekening 2017 (in euro's x 1.000):

impact op:	Jaarrekening 2017	Reclassificatie	Vergelijkende cijfers 2017 in jaarrekening 2018
Som der bedrijfsopbrengsten	20.249	-15.511	4.738
Som der bedrijfslasten	-7.162	-142	-7.304
Uitkomst der financiële baten en lasten	-	15.653	15.653

Overzicht aanpassing vergelijkende cijfers kasstroomoverzicht 2017 (in euro's x 1.000):

Impact op:	Jaarrekening 2017	Reclassificatie	Vergelijkende cijfers 2017 in jaarrekening 2018
Operationele kasstroom	21.798	-20.882	916
Investeringskasstroom	-352	20.846	20.494
Financieringskasstroom	-694	36	-658

Verwerking activa en passiva

Activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en het actief een kostprijs of een waarde heeft waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa. Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

Een verplichting wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans opgenomen als een transactie niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar waarschijnlijk in de praktijk zullen voordoen, en niet op voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie.

Verwerking opbrengsten en kosten

Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de handelsgoederen zijn overgedragen aan de koper.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor materiële en financiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief (of een kasstroomgenererende eenheid) hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingsverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderingsverlies van een kasstroomgenererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroomgenererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroomgenererende eenheid) geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroomgenererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingsverlies voor het actief (of kasstroomgenererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Vreemde valuta

Activa en passiva in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum. De hieruit resulterende koersverschillen worden in de resultatenrekening verantwoord.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel de primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als de financiële derivaten verstaan. Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en leningen u/g, (overige) vorderingen, geldmiddelen, leningen o/g en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten) en (overige) schulden. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: handelsportefeuille (financiële activa en financiële verplichtingen), verstrekte leningen en overige vorderingen, investeringen in eigenvermogensinstrumenten, overige financiële verplichtingen en derivaten. Voor de grondslagen van de primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de toelichting per balanspost.

In de toelichting op de onderscheiden posten van de balans wordt de reële waarde van het betreffende instrument toegelicht als die afwijkt van de boekwaarde. Indien het financiële instrument niet in de balans is opgenomen wordt de informatie over de reële waarde gegeven in de toelichting op de 'Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen'.

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd indien de rechtspersoon beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de vennootschap het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen.

Indien sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Afgeleide financiële instrumenten (derivaten)

Financiële derivaten waarbij de onderliggende waarde niet beursgenoteerd is worden tegen kostprijs opgenomen. Indien per balansdatum de reële waarde lager is dan de kostprijs dan wel negatief is, wordt het derivaat ten laste van de winst-en-verliesrekening afgewaardeerd naar de lagere reële waarde, tenzij kostprijs-hedge-accounting wordt toegepast. Bij de bepaling van de lagere reële waarde wordt het effect van lopende rente buiten beschouwing gelaten.

Afscheiden embedded derivaten

Embedded derivaten worden afgescheiden van het basiscontract en afzonderlijk in de jaarrekening verwerkt conform de hiervoor beschreven grondslagen voor derivaten, indien wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- er bestaat geen nauw verband tussen de economische kenmerken en risico's van het in het contract besloten derivaat en de economische kenmerken en risico's van het basiscontract;
- een afzonderlijk instrument met dezelfde voorwaarden als het in het contract besloten derivaat zou voldoen aan de definitie van een derivaat; en
- het samengestelde instrument wordt niet tegen reële waarde gewaardeerd met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat.

De groep maakte in 2018 geen gebruik van derivaten.

De groep past geen hedge accounting toe.

Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen inzake geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Winstbelastingen, ontvangen interest en ontvangen dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde interest en betaalde dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. De verkrijgingsprijs van verworven groepsmaatschappijen wordt opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geldmiddelen heeft plaatsgevonden. Hierbij worden geldmiddelen aanwezig in deze groepsmaatschappijen afgetrokken van de aankoopprijs. Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Vaste activa

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en Terreinen

De gebouwen zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs eventueel verminderd met toegekende subsidies onder aftrek van de jaarlijkse afschrijvingen, dan wel lagere marktwaarde en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur en worden berekend op basis van een vast percentage (gebouwen tussen de 3,33% en 4%, andere bedrijfsmiddelen tussen de 25% en de 33,3%) van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment dat het actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Andere vaste bedrijfsmiddelen

De andere vaste bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd op basis van de aanschaffingsprijs onder aftrek van afschrijvingen. De afschrijvingen worden lineair berekend op basis van de verwachte economische levensduur, zijnde 5 en 10 jaar. Er wordt afgeschreven vanaf het moment dat het actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik.

Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Waardering van de deelnemingen vindt plaats tegen netto vermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze netto vermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van N.V. LIOF. Deelnemingen met negatieve netto vermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor schulden van de betreffende vennootschap wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van de voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Overige effecten

Uit hoofde van haar bedrijfsactiviteiten heeft de onderneming diverse participaties in ondernemingen. De aandelenparticipaties worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. De vervolgwaaardering betreft de verkrijgingsprijs minus eventuele bijzondere waardeverminderingen. Het dividend wordt als resultaat aangemerkt en verwerkt onder de financiële baten en lasten. De waardering tegen verkrijgingsprijs heeft tot gevolg dat waardeinstijgingen van participaties niet in de cijfers tot uitdrukking komen.

Uit hoofde van haar bedrijfsactiviteiten heeft de onderneming diverse participaties in ondernemingen. Participaties worden niet aangegaan met als doel om zeggenschap te krijgen over de onderneming, maar met als doel om te vervreemden. Er is te allen tijde een exit strategie om dit te bereiken. In uitzonderingsgevallen kunnen meerderheidsposities ontstaan. Dit is altijd van tijdelijke aard. De betreffende participaties worden om deze redenen niet meegeconsolideerd (niet van toepassing in het verslagjaar en/of het voorafgaande jaar). Voor een overzicht van kapitaalbelangen verwijzen wij naar de bijlage 'Participaties LIOF'.

Overige vorderingen

Uit hoofde van haar bedrijfsactiviteiten heeft de onderneming diverse leningen verstrekt. De leningen betreffen zowel leningen aan participaties als leningen aan ondernemingen waarin niet wordt geparticipeerd. De leningen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Baten en lasten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt zodra de leningen een bijzondere waardevermindering ondergaan.

Vlottende Activa

Overige vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde verminderd met een eventuele voorziening voor oninbaarheid. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering. Liquide middelen die naar verwachting langer dan 12 maanden niet ter beschikking staan van de onderneming, worden gerubriceerd als financiële vaste activa.

Passiva

Voorzieningen

Tenzij anders vermeld, worden de overige voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen.

In de balans wordt een voorziening opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Rechten en verplichtingen voortvloeiend uit eenzelfde overeenkomst worden niet in de balans opgenomen indien en voor zover noch de onderneming noch de tegenpartij heeft gepresteerd. Opname in de balans geschiedt wanneer de nog te ontvangen respectievelijk te leveren prestatie en tegenprestatie niet (meer) met elkaar in evenwicht zijn en dit voor de onderneming nadelige gevolgen heeft.

Leningen en schulden

Langlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de langlopende schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten, is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten, is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Opbrengsten

Onder opbrengsten wordt verstaan de toegezegde subsidies voor uitvoering van activiteiten en diensten en de doorbelasting van personeelskosten voor het verlenen van diensten.

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden opgenomen in de netto-omzet tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van tegemoetkomingen en kortingen.

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Indien het resultaat van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de opbrengsten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten.

Opbrengsten uit hoofde van verleende diensten worden in de winst-en-verliesrekening als netto-omzet opgenomen naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op verslagdatum. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van beoordelingen van de verrichte werkzaamheden / de tot dat moment verrichte dienstverlening als percentage van de totaal te verrichten dienstverlening / de tot dat moment gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening.

De ontvangen subsidies hebben betrekking op gesubsidieerde uitgaven en worden ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde uitgaven komen.

Kosten

De kosten en opbrengsten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en overigens wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Lonen en salarissen

De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap.

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Financiële baten en lasten

Opbrengsten uit de verkoop van aandelen worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer de belangrijke risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen, het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is, de hiermee verband houdende kosten betrouwbaar kunnen worden ingeschat en er geen sprake is van voortgezette betrokkenheid bij de entiteit. De kostprijs van deze participaties wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Dividenden worden verantwoord in de periode waarin zij betaalbaar worden gesteld.

Opbrengsten uit interesten op leningen worden verantwoord in de periode waarop deze betrekking hebben, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Vennootschapsbelasting

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. De belastingen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen, behalve voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt, of op overnames.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Indien de boekwaardes van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving afwijken van hun fiscale boekwaardes, is sprake van tijdelijke verschillen.

Voor belastbare tijdelijke verschillen wordt een voorziening latente belastingverplichtingen getroffen.

Voor verrekenbare tijdelijke verschillen, beschikbare voorwaartse verliescompensatie en nog niet gebruikte fiscale verrekeningsmogelijkheden wordt een latente belastingvordering opgenomen, maar uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor verrekening respectievelijk compensatie. Latente belastingvorderingen worden per iedere verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

Voor belastbare tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen, buitenlandse niet-zelfstandige eenheden, deelnemingen en joint ventures wordt een latente belastingverplichting opgenomen tenzij de onderneming in staat is het tijdstip van afloop van het tijdelijke verschil te bepalen en het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst niet zal aflopen.

Voor verrekenbare tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen en deelnemingen wordt een latente belastingvordering opgenomen uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst afloopt en er fiscale winst beschikbaar zal zijn ter compensatie van het tijdelijk verschil.

De waardering van latente belastingverplichtingen en latente belastingvorderingen wordt gebaseerd op de fiscale gevolgen van de door de vennootschap op balansdatum voorgenomen wijze van realisatie of afwikkeling van zijn activa, voorzieningen, schulden en overlopende passiva. Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Nadere toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2018

Activa

Vaste activa

1. Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa in 2018 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Bedrijfsgebouwen en -terreinen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Totaal
Verkrijgingsprijs per 1 januari 2018	2.892	1.211	4.103
Cumulatieve afschrijvingen en overige waardeverminderingen per 1 januari 2018	2.467-	53-	2.520-
Boekwaarde per 1 januari 2018	425	1.158	1.583
Aanschaffingen	-	412	412
Afschrijvingen	-	185-	185-
Desinvesteringen	425-	-	425-
Boekwaarde per 31 december 2018	-	1.385	1.385
Verkrijgingsprijs per 31 december 2018	758	1.623	2.381
Cumulatieve afschrijvingen en overige	758-	238-	996-
Boekwaarde per 31 december 2018	-	1.385	1.385

Het bedrijfsgebouw en bijbehorende terrein is in 2018 verkocht hetgeen een positief resultaat heeft opgeleverd van € 1,8 miljoen in 2018. Dit resultaat is verwerkt in de overige bedrijfsopbrengsten (zie toelichting nr. 14).

Financiële vaste activa

2. Overige effecten

De samenstelling van de financiële vaste activa per 31 december 2018 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2018	31-12-2017
Participaties	26.975	30.899
Overige effecten	26.975	30.899
Leningen u/g aan participaties	10.369	8.862
Leningen u/g overig	3.853	2.581
Overige vorderingen	14.222	11.443

Boekwaarde	41.197	42.342
-------------------	---------------	---------------

(bedragen in euro's x 1.000)	Participaties	Leningen u/g aan participaties	Leningen u/g overig	31-12-2018 Totaal	31-12-2017 Totaal
Aanschafwaarde	43.217	15.983	5.477	64.677	74.945
Afwaarderingen	16.242	5.614	1.624	23.480	32.603

Boekwaarde	26.975	10.369	3.853	41.197	42.342
-------------------	---------------	---------------	--------------	---------------	---------------

Het verloop van de aanschafwaarde financiële vaste activa in 2018 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Participaties	Leningen u/g aan participaties	Leningen u/g overig	Totaal
Financiële Vaste Activa reeds gestort	50.407	19.188	5.350	74.945
Financiële Vaste Activa nog te storten	7.808	695	2.170	10.673
Stand per 1 januari 2018	58.215	19.883	7.520	85.618
<i>Bij:</i>				
-Nieuwe verwervingen	2.257	2.650	375	5.282
-Uitbreidingen bestaande activa	875	2.447	181	3.503
-Bijgeschreven rente	-	134	-	134
-Conversie	726	-726	-	-
	3.858	4.505	556	8.919
<i>Af:</i>				
- Desinvesteringen / aflossingen	-11.833	-2.404	-1.068	-15.305
- Vrijval commitments	-	-198	-	-198
- Liquidaties	-117	-3.454	-1.236	-4.807
	-11.950	-6.056	-2.304	-20.310
<i>Af:</i>				
- Financiële Vaste Activa nog te storten	-6.906	-2.349	-295	-9.550
Stand 31 december 2018	43.217	15.983	5.477	64.677

Het verloop van de afwaarderingen financiële vaste activa in 2018 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Participaties	Leningen u/g aan participaties	Leningen u/g overig	Totaal
Stand per 1 januari 2018	19.471	10.363	2.769	32.603
<i>Bij:</i>				
-Bijzondere waardeverminderingen	3.099	1.153	90	4.342
<i>Af:</i>				
- Desinvesteringen / aflossingen	-4.574	-	-	-4.574
- Terugname bijzondere waardeverminderingen	-1.637	-2.473	-	-4.110
- Liquidaties	-117	-3.429	-1.235	-4.781
	-6.328	-5.902	-1.235	-13.465
Stand 31 december 2018	16.242	5.614	1.624	23.480

De samenstelling van de financiële vaste activa per geconsolideerde vennootschap per 31 december 2018 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Participaties	Leningen u/g aan participaties	Leningen u/g overig	31-12-2018 Totaal	31-12-2017 Totaal
N.V. LIOF	25.398	9.988	3.853	39.239	36.761
Nedermaas Hightech Ventures B.V.	1.577	381	-	1.958	2.705
LIOF Bedrijventerreinen B.V.*	-	-	-	-	1.414
Beheer Innovatiefonds Provincie Limburg B.V.*	-	-	-	-	1.462
Boekwaarde	26.975	10.369	3.853	41.197	42.342

* Deze vennootschappen zijn per 1 januari 2018 juridisch gefuseerd met N.V. LIOF.

Als gevolg van verbeterde marktomstandigheden zijn de waardeinschattingen van een aantal participaties/ leningen u/g duurzaam verbeterd. In het verleden hierop afgeboekte bijzondere waardeverminderingen zijn waar mogelijk teruggenomen, op basis van feitelijke biedingen op aandelen, toegenomen beschikbare cashflows en/of significant verbeterde performance. Het saldo mutaties afwaarderingen sluit niet met de resultatenrekening aangezien de afwaarderingen in deelneming Nedermaas verrekend worden met de schulden aan aandeelhouders.

Participaties

In een aantal gevallen heeft de vennootschap waarin wordt geparticipeerd, of hebben haar aandeelhouders, volgens overeenkomst het recht op koop van de door de LIOF gehouden aandelen op een door kopers te bepalen moment binnen de overeengekomen contractperiode.

Leningen u/g aan participaties / overig

De leningen zijn overwegend achtergesteld en ten dele converteerbaar in aandelen (op overeengekomen voorwaarden). Dit betreft leningen met een looptijd van 2 tot 12 jaar waarover jaarlijks een rente wordt berekend variërend tussen 2% en 10%. Van deze leningen u/g is een bedrag van € 0,8 miljoen opeisbaar in 2018. Gezien het verhoogde risico van deze leningen is dit bedrag niet als kortlopende vordering opgenomen.

Vlottende activa

Vorderingen

3. Onderhanden subsidieprojecten

Dit betreffen subsidieprojecten waarin LIOF bemiddelt. Deze worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien het totaal van alle onderhanden projecten een debetstand heeft, wordt het totaalsaldo gepresenteerd onder de vlottende activa. Indien het totaal van alle onderhanden projecten een creditsaldo vertoont, wordt het totaalsaldo gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

4. Overige vorderingen en overlopende activa

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2018	31-12-2017
Debiteuren	313	514
Te ontvangen opbrengst inzake verkoop activa	1.753	2.918
Overige vorderingen en overlopende activa	533	277
	2.599	3.709

De vorderingen hebben een verwachte looptijd van minder dan 1 jaar.
Gedurende het boekjaar is geen voorziening ten laste van de resultatenrekening gevormd.

Liquide middelen

5. Liquide middelen

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2018	31-12-2017
Liquide middelen	59.181	51.525
	59.181	51.525

De liquide middelen van de groep bedragen ultimo 2018 € 59,2 miljoen. Hierbij moet worden aangetekend dat deze middelen gedeeltelijk tot het werkkapitaal van Nedermaas Hightech Ventures behoren met een eigen doelstelling en structuur en deze niet voor LIOF ter beschikking staan. Hiermee wordt de vrije liquiditeit beperkt tot circa € 56 miljoen. Uit deze € 56 miljoen moet LIOF de reeds aangegane commitments betalen van € 9,5 miljoen en zal ook de terugbetaling plaatsvinden van de ontvangen voorschotten groot € 2,1 mln aan het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en aan de Provincie Limburg (2017: € 3,3 mln). Hiermee daalt de vrije liquiditeit tot circa € 44 miljoen (2017: € 35 miljoen) en is deze ruimer dan de bandbreedte die noodzakelijk wordt geacht om slagvaardig op de markt te kunnen opereren om leningen en aandelenkapitaal te verstrekken aan Limburgse bedrijven.

Passiva

Groepsvermogen

6. Eigen vermogen

Deze post heeft het volgende verloop in 2018:

(bedragen in euro's x 1.000)	2018	2017
Stand per 1 januari Bij: Resultaat	88.853	75.766
Af: Dividenduitkering	6.957 -4.000	13.087 -
Stand per 31 december	91.810	88.853

Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen we naar de toelichting op het eigen vermogen bij de enkelvoudige balans.

Voorzieningen

7. Overige voorzieningen

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2018	31-12-2017
Voorziening pensioen oud medewerkers	80	50
Voorziening earn-out BIPL	492	558
	572	608

Voorziening pensioen oud medewerkers

De voorziening is opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitgaven voor de verplichte doorbetaling van pensioenpremie gedurende maximaal twee jaar na ontslag (of tot het eerder moment van bereiken AOW leeftijd of eerder moment van nieuwe dienstbetrekking).

Voorziening earn-out BIPL

De voorziening is opgenomen tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichting af te wikkelen conform de overnameovereenkomst inzake BIPL.

Het verloop van de overige voorzieningen in 2018 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Pensioen oud medewerkers	Earn-out BIPL	Totaal 2018	Totaal 2017
Boekwaarde per 1 januari	50	558	608	-
Dotaties	80	-	80	608
Aanwending	-50	-66	-116	-
Vrijval	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december	80	492	572	608

Langlopende schulden

8. Schulden aan aandeelhouders

Dit betreft een lening ontvangen van het Ministerie EZK met het volgende verloop:

(bedragen in euro's x 1.000)	2018	2017
Stand per 1 januari	4.221	4.761
Bij (af): verrekening resultaat Nedermaas	844	-540
Stand per 31 december	5.065	4.221

Door het Ministerie EZK is een renteloze lening verstrekt aan Nedermaas Hightech Ventures ter financiering van hightech start up's in de Provincie Limburg alsmede ter bekostiging van de beheerkosten van het fonds. De lening heeft een looptijd tot en met 30 juni 2021. De uitzettingsperiode van het fonds Nedermaas Hightech Ventures loopt tot 31 december 2014 en wordt gevolgd door een beheerperiode die eindigt op 31 december 2020.

De resultaten van dit investeringsfonds komen ten gunste van of ten laste van het Ministerie EZK. De verrekening van het resultaat wordt in de resultatenrekening verantwoord onder de overige financiële baten en lasten (zie toelichting nr. 18).

Kortlopende schulden

9. Schulden aan aandeelhouders

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2018	31-12-2017
Rekening courant Provincie Limburg	31	853
Rekening courant Ministerie EZK	2.031	2.449
	2.062	3.302

Deze schulden aan de aandeelhouders hebben betrekking op een rekening courant in het kader van ontvangen subsidie. Het verloop van de beide rekening-courant verhoudingen in 2018 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Provincie Limburg	Ministerie EZK	Totaal 2018	Totaal 2017
Boekwaarde per 1 januari	853	2.449	3.302	3.022
Af: Subsidietoezegging oorspronkelijk	-3.154	-1.039	-4.193	-3.615
Bij: Subsidie verlaging obv resultaat	164	64	228	252
Af: ontvangsten / overige mutaties	2.168	557	2.725	3.643
Boekwaarde per 31 december	31	2.031	2.062	3.302

Deze post bevat ultimo 2018 een reservering groot € 180.000 (2017: € 180.000) van de ontvangen bijdrage subsidiënten welke in een volgend jaar kan worden aangewend passend binnen het goedgekeurde beleidsplan voor het Ontwikkelingsbedrijf (€ 50.000 Ministerie Economische Zaken en Klimaat, € 130.000 Provincie Limburg; ultimo 2017 respectievelijk € 50.000 en € 130.000).

10. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2018	31-12-2017
Reservering vakantiegelden en vakantiedagen	332	371
Voorschot subsidie aandeelhouders	-	329
Beheer BIPL	690	890
Overige vooruit ontvangen en nog te betalen kosten	476	205
	1.498	1.795

Beheer BIPL

Deze post zal in de komende 3 jaar afgebouwd worden naar nihil. Een bedrag ad € 200.000 heeft een looptijd korter dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Het jaarlijks bedrag van met derden aangegane huurverplichtingen van onroerende zaken is € 0,2 miljoen (2017: € 0,2 miljoen). De resterende looptijd van het huurcontracten te Maastricht en Venlo zijn respectievelijk 9 jaar en 2,5 jaar.

De totale niet uit de balans blijvende huurverplichting per 31 december 2018 is EUR 1,4 miljoen (2017: EUR 1,4 miljoen). De verplichting binnen 1 jaar bedraagt EUR 0,2 miljoen (2017: EUR 0,2 miljoen). De verplichting van 2-5 jaar bedraagt EUR 0,6 miljoen (2017: EUR 0,5 miljoen). De verplichting groter dan 5 jaar bedraagt EUR 0,6 miljoen (2017: 0,7 miljoen).

De verplichtingen uit hoofde van met derden aangegane leaseovereenkomsten bedragen in totaal € 0,6 miljoen (2017: € 0,6 miljoen) en na 5 jaar € 0.

In de verkooptransactie van LIOF Bedrijven Centra B.V. is een call en een put optie opgenomen. Deze call en put optie betreft het verkopen van de resterende 20% aandelen die momenteel nog in bezit zijn van N.V. LIOF aan LEBE B.V. tegen een vastgestelde prijs in de komende 2 jaren. Bij de waardering van de participatie (resterende 20% van de aandelen in LIOF Bedrijven Centra B.V.) is rekening gehouden met deze mogelijke call en put optie.

In de aankoop van aandelen Hartelt Fund Management is een call en een put optie opgenomen. Deze call en put optie betreft het verkopen van de aandelen die in bezit zijn van N.V. Industriebank LIOF aan Hartelt Fund Management tegen een vastgestelde prijs in de komende 3 tot 5 jaren. Bij de waardering van de participatie is rekening gehouden met deze mogelijke call en put optie.

N.V. LIOF heeft zich gecommitteerd om € 9,6 miljoen (2017: € 10,8 miljoen) bij te storten in het vermogen van de participaties. Deze stortingen vinden plaats als aan de gemaakte contractuele afspraak is voldaan. Hiermee hangt ook samen of en op welke termijn deze bedragen worden uitgekeerd.

Tegen de onderneming en/of groepsmaatschappijen zijn diverse claims ingediend die door haar/hen worden betwist. Hoewel de afloop van deze geschillen niet met zekerheid kan worden voorspeld, wordt – mede op grond van ingewonnen juridisch advies – aangenomen dat deze geen nadelige invloed van betekenis zal hebben op de geconsolideerde financiële positie.

Nadere toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening over 2018

Bedrijfsopbrengsten

13. Netto-omzet

(bedragen in euro's x 1.000)	2018	2017
Subsidie Provincie Limburg	2.990	2.419
Subsidie Ministerie EZK	975	944
Subsidie apparaatskosten	3.965	3.363
Overig	-	-
	3.965	3.363

De bijdragen van de Provincie Limburg en het Ministerie EZK aan de apparaatskosten zijn voor het boekjaar 2018, inclusief prijs- en loonbijstelling, als volgt toegezegd:

(bedragen in euro's x 1.000)	Provincie Limburg	Ministerie EZK	Totaal
Oorspronkelijke toezegging	3.154	1.039	4.193
Verlaging op basis van resultaat	-164	-64	-228
	2.990	975	3.965

14. Overige bedrijfsopbrengsten

(bedragen in euro's x 1.000)	2018	2017
Doorbelaste personeelskosten	1.189	1.063
Verkoop bedrijfsgebouw Boschstraat Maastricht	1.829	-
Vrijval reservering projecten	-	311
Overig	63	1
	3.081	1.375

De doorbelaste personeelskosten kunnen als volgt worden gesplitst:

(bedragen in euro's x 1.000)	2018	2017
Doorbelaste personeelskosten Financieringsbedrijf	548	540
Doorbelaste personeelskosten Ontwikkelingsbedrijf	641	523
	1.189	1.063

Bedrijfslasten

15. Lonen en salarissen, pensioenlasten en overige sociale

De personeelskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2018	2017
Salarissen	3.516	3.067
Inleenkrachten	43	360
Overige personeelskosten	621	631
Lonen en salarissen	4.180	4.058
Pensioenlasten	780	771
Overige sociale lasten	519	398
	5.479	5.227

De personeelskosten kunnen als volgt worden gesplitst:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2018	2017
Personeelskosten Financieringsbedrijf	1.931	2.067
Personeelskosten Ontwikkelingsbedrijf	3.548	3.160
	5.479	5.227

Het gemiddeld aantal in de groep werkzame werknemers, berekend op fulltimebasis en uitgesplit naar activiteiten, bedroeg:

	2018	2017
Financieringsbedrijf	15,0	16,2
Ontwikkelingsbedrijf	31,0	28,4
	46,0	44,6

Pensioenen

N.V. LIOF is vrijwillig aangesloten bij het Pensioenfonds ABP. De regelingen worden gefinancierd door afdrachten aan pensioenuitvoerders, te weten bedrijfstakpensioenfonds ABP. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord. Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst is beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast debetaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waar onder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor de groep en worden in de balans opgenomen in een voorziening.

De waardering van de verplichting is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om deze per balansdatum af te wikkelen. Indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is wordt de verplichting gewaardeerd tegen de contante waarde. Discontering vindt plaats op basis van rentetarieven van hoogwaardige ondernemingsobligaties. Toevoegingen aan en vrijval van de verplichtingen komen ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening. Een pensioenvordering wordt in de balans opgenomen wanneer de groep beschikkingsmacht heeft over de pensioenvordering, wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen die de pensioenvordering in zich bergt zullen toekomen aan de groep, en wanneer de pensioenvordering betrouwbaar kan worden vastgesteld. Ultimo 2018 (en 2017) waren er voor N.V. LIOF geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

Deze regeling wordt onder het Nederlandse pensioenstelsel gefinancierd door afdrachten aan het pensioenfonds ABP. Deelname aan het pensioenfonds is verplicht gesteld in de arbeidsovereenkomst van N.V. LIOF.

De opbouw van de pensioenaanspraken wordt steeds in het betreffende kalenderjaar afgefinancierd door middel van (tenminste) kostendeekkende premiebetalingen. De pensioenregeling is een middelloonregeling met – voor zowel actieve als inactieve deelnemers (slapers en gepensioneerden) – voorwaardelijke toeslagverlening. De toeslagverlening is afhankelijk van het beleggingsrendement. De jaarlijkse opbouw van de pensioenaanspraken bedraagt 1,875% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon minus een franchise (ad € 13.350). Het pensioengevend salaris is gemaximeerd (op € 105.075). De jaarlijkse premie die voor rekening komt van de werkgever bedraagt tenminste 20,59% van het pensioengevend salaris. De hoogte van de premie wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van pensioenfonds ABP op basis van de dekkingsgraad en verwachte rendementen. De dekkingsgraad van het betrokken bedrijfstakpensioenfonds bedraagt ultimo 2018 volgens opgave van het fonds 97,0% (2017: 102,7%). Op basis van het uitvoeringsreglement heeft de groep bij een tekort in het fonds geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan door hogere toekomstige premies.

Bezoldiging bestuurders

N.V. LIOF past vrijwillig de kaders van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector ("WNT") toe voor wat betreft de maximale bezoldiging en publicatie van de bezoldiging van de directie en toezichthouders. N.V. LIOF valt niet onder de WNT.

De bezoldiging van de bestuurder kan als volgt worden gespecificeerd (presentatie zoals voor WNT gebruikelijk is):

(bedragen in euro's x 1.000)	T.van Elk 2018	2017 miv maart	L. Radix 2017 tot maart
Beloning	167	134	44
Belastbare onkostenvergoedingen	3	2	-
Beloningen betaalbaar op termijn (1)	19	15	-
	189	151	44
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	<i>189</i>	<i>151</i>	

(1) Betreft het werkgeversgedeelte van de pensioenpremie.

Bezoldiging toezichthouders en investeringscommissie

Naast het toezichthoudende orgaan, de Raad van Commissarissen ("RvC"), is er met ingang van mei 2018 ook een Investeringscommissie ("IC"). Leden van beide organen ontvangen alleen een vaste vergoeding.

De bezoldiging van de leden van beide organen (inclusief BTW) kan als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen in euro's x 1.000)	2018	2017
De vergoeding voor de Raad van Commissarissen (2018: gem. 3,6 personen; 2017: gem. 4,4 personen)	62	67
De vergoeding voor de Investeringscommissie (2018: 3 personen m.i.v. juni (gem. 1,8 personen); 2017: nvt)	27	-
	89	67

De bezoldiging van de toezichthouders kan als volgt worden gespecificeerd
(exclusief BTW) en vergeleken met de WNT:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2018	2017
Naam: Dhr. B. Litjens		
Functie: Voorzitter RvC		
Periode: 2018 en 2017 gehele jaar		
Bezoldiging:	19	19
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	28	27
Naam: Dhr D. Wammes		
Functie: Lid RvC		
Periode: Tot en met mei 2018		
Bezoldiging:	5	13
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	8	18
Naam: Mevr. L. Berkers		
Functie: Lid RvC		
Periode: 2018 en 2017 gehele jaar		
Bezoldiging:	11	11
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	19	18
Naam: Dhr. H. Jennissen		
Functie: Lid RvC		
Periode: 2018 vanaf juni		
Bezoldiging:	7	-
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	11	
Naam: Dhr. R. van Leen		
Functie: Lid RvC		
Periode: 2018 vanaf juni		
Bezoldiging:	7	-
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	11	
Naam: Dhr. J. Lamkin		
Functie: Lid RvC		
Periode: 2017 gehele jaar		
Bezoldiging:	-	11
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	-	18
Naam: Mevr. D. van Boxtel		
Functie: Lid RvC		
Periode: 2017 tot en met mei		
Bezoldiging:	-	5
<i>Toegepast WNT maximum:</i>	-	8

Afschrijvingen op materiële vaste activa

De afschrijvingskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2018	2017
Bedrijfsgebouwen en terreinen	108	62
Andere vaste bedrijfsmiddelen	82	39
	190	101

De afschrijvingskosten kunnen als volgt worden gesplitst:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2018	2017
Afschrijvingskosten Financieringsbedrijf	67	35
Afschrijvingskosten Ontwikkelingsbedrijf	123	66
	190	101

Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2018	2017
Huisvestingskosten	255	311
Reis- en verblijfkosten	110	59
Kantoorkosten	176	186
PR	238	320
Advies en projectkosten	646	736
Automatiseringskosten	295	222
Overig	95	142
	1.815	1.976

De overige bedrijfskosten kunnen als volgt worden gesplitst:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2018	2017
Overige bedrijfskosten Financieringsbedrijf	880	1.005
Overige bedrijfskosten Ontwikkelingsbedrijf	935	971
	1.815	1.976

Accountantshonoraria

De accountantshonoraria (2018: KPMG, 2017: Deloitte) kunnen als volgt worden samengevat:

(bedragen in euro's x 1.000)	2018	2017
Onderzoek van de jaarrekening	69	56
Andere controle-opdrachten	-	4
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	21
Andere niet-controle diensten	-	-
	69	81

18. Uitkomst der financiële baten en lasten

(bedragen in euro's x 1.000)	2018	2017
Opbrengst verkoop participaties	13.692	9.226
Aanschafwaarde desinvesteringen participaties	-11.950	-7.831
Transactieresultaat desinvesteringen participaties	1.742	1.395
Voorziening desinvesteringen participaties	4.675	4.593
Resultaat boekjaar desinvesteringen participaties	6.417	5.988
Dividendopbrengsten	1.278	14.304
Rente- en provisiebaten participaties en leningen u/g	782	951
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren	8.477	21.243
Verrekening resultaat Nedermaas met Ministerie EZK	-	540
Overig	-	-
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	-	540
Dotatie voorzieningen participaties en leningen u/g	-4.342	-10.245
Vrijval voorzieningen participaties en leningen u/g	4.110	4.129
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-232	-6.116
Rentelasten en bankkosten	-6	-14
Verrekening resultaat Nedermaas met Ministerie EZK	-844	-
Rentelasten en soortgelijke kosten	-850	-14
	7.395	15.653

De verrekening resultaat Nedermaas met Ministerie EZK is nader toegelicht bij de langlopende schulden aan aandeelhouders (toelichting nr. 8).

De dividendopbrengsten kunnen als volgt worden gesplitst:

(bedragen in euro's x 1.000)	2018	2017
Ontvangen dividend in het kader van een exit	-	10.985
Overige ontvangen dividenden	1.278	3.319
	1.278	14.304

19. Vennootschapsbelasting

(bedragen in euro's x 1.000)	2018	2017
Bedrijfseconomisch resultaat	6.957	13.087
Af: Onbelaste opbrengsten	-8.248	-15.107
Bij: Niet aftrekbare kosten	20	-
Fiscaal resultaat	-1.271	-2.020
Vennootschapsbelasting in de resultatenrekening	-	-

De verrekenbare fiscale verliezen zijn niet gewaardeerd en bedragen ultimo 2018 EUR 5,0 mln (ultimo 2017: EUR 3,7 mln).

Er is geen actieve belastinglatentie opgenomen voor mogelijke fiscaal verrekenbare verliezen omdat niet verwacht worden dat deze op korte termijn gerealiseerd kunnen worden.

Transacties met verbonden maatschappijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen, worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van LIOF of de nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Enkelvoudige balans per 31 december 2018

(voor resultaatbestemming)

(bedragen in euro's x 1.000)

31-12-2018 31-12-2017

Activa

Vaste activa

Materiële vaste activa

1. Bedrijfsgebouwen en terreinen	-	425
1. Andere vaste bedrijfsmiddelen	1.385	1.158
	1.385	1.583

Financiële vaste activa

2. Deelneming in groepsmaatschappijen	16	5.868
3. Overige effecten	25.398	27.036
3. Overige vorderingen	13.841	9.725
	39.255	42.629

Vorderingen

4. Onderhanden subsidieprojecten	-	242
5. Vordering op groepsmaatschappijen	367	4.756
6. Overige vorderingen en overlopende activa	2.517	592
	2.884	5.590

Liquide middelen

Liquide middelen	56.010	49.308
------------------	---------------	---------------

Totaal activa

99.534 99.110

Passiva

Eigen vermogen

7. Gestort kapitaal	53.369	53.369
8. Overige reserves	31.484	22.397
9. Resultaat boekjaar	6.957	13.087
	91.810	88.853

Voorzieningen

10. Overige voorzieningen	848	867
---------------------------	------------	------------

Kortlopende schulden

11. Schulden aan groepsmaatschappijen	-	3.786
12. Schulden aan aandeelhouders	2.062	3.302
Crediteuren	269	314
Belastingen en sociale premies	180	279
4. Onderhanden subsidieprojecten	2.903	-
13. Overige schulden en overlopende passiva	1.462	1.709
	6.876	9.390

Totaal passiva

99.534 99.110

Enkelvoudige resultatenrekening 2018

(voor resultaatbestemming)

(bedragen in euro's x 1.000)

	2018	2017
Netto-omzet	3.965	3.363
Overige bedrijfsopbrengsten	3.178	1.461
Som der bedrijfsopbrengsten	7.143	4.824
16. Lonen en salarissen	4.180	4.058
16. Pensioenlasten	780	771
16. Overige sociale lasten	519	398
Afschrijvingen op materiële vaste activa	190	101
Overige bedrijfskosten	1.757	1.699
Som der bedrijfslasten	7.426	7.027
17. Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	7.157	21.097
17. Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	106	-5.374
17. Rentelasten en soortgelijke kosten	-6	-13
Uitkomst der financiële baten en lasten	7.257	15.710
Resultaat voor belastingen	6.974	13.507
Vennootschapsbelasting	-	-
2. Resultaat deelnemingen	-17	-420
Resultaat na belastingen	6.957	13.087

Nadere toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2018

Algemeen

Voor de toelichting bij de vennootschappelijke balans en de vennootschappelijke resultatenrekening wordt verwezen naar de bij de geconsolideerde balans en geconsolideerde resultatenrekening gegeven toelichting. Als aanvulling hierop dient het hierna vermelde.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

In de enkelvoudige balans worden deelnemingen in groepsmaatschappijen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Zie voor een uitwerking hiervan de grondslagen voor financiële vaste activa in de geconsolideerde jaarrekening.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de onderneming in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de onderneming en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Activa

Vaste activa

1. Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa in 2018 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Bedrijfsgebouwen en -terreinen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Totaal
Verkrijgingsprijs per 1 januari 2018	2.134	1.211	3.345
Cumulatieve afschrijvingen	1.709-	53-	1.762-
Boekwaarde per 1 januari 2018	425	1.158	1.583
Effect juridische fusie 1 januari 2018	-	-	-
Aanschaffingen	-	412	412
Afschrijvingen	-	185-	185-
Desinvesteringen	425-	-	425-
Boekwaarde per 31 december 2018	-	1.385	1.385
Verkrijgingsprijs per 31 december 2018	758	1.623	2.381
Cumulatieve afschrijvingen en overige	758-	238-	996-
Boekwaarde per 31 december 2018	-	1.385	1.385

Door de juridische fusie per 1 januari 2018 met LIOF Vastgoed neemt de aanschafwaarde / cumulatieve afschrijving gebouwen toe met € 0,8 miljoen (betreft het gebouw Stork IT).

Financiële vaste activa

2. Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Het verloop van de deelnemingen in groepsmaatschappijen is in 2018 als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2017	Juridische fusie 1/1/2018	Resultaat 2018	31-12-2018
LIOF Vastgoed BV	3.735	-3.735	-	-
LIOF Bedrijventerreinen BV	662	-662	-	-
LIOF BC Avantis BV	-259	-	-17	-276
Nedermaas Hightech Ventures	16			16
BIPL BV	1.455	-1.455	-	-
Stand deelnemingen	5.609	-5.852	-17	-260
Gepresenteerd als voorziening	259	0	17	276

Deelnemingen in groepsmaatschappijen	5.868	-5.852	-	16
---	--------------	---------------	----------	-----------

3. Overige effecten en overige vorderingen

De samenstelling van de overige effecten en overige vorderingen per 31 december 2018 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2018	31-12-2017
Participaties		
Overige effecten	25.398	27.036
Leningen u/g aan participaties	9.988	9.190
Leningen u/g overig	3.853	535
Overige vorderingen	13.841	9.725

Boekwaarde	39.239	36.761
-------------------	---------------	---------------

(bedragen in euro's x 1.000)	Participaties	Leningen u/g aan participaties	Leningen u/g overig	31-12-2018 Totaal	31-12-2017 Totaal
Aanschafwaarde	40.381	15.331	5.277	60.989	67.972
Afwaarderingen	14.983	5.343	1.424	21.750	31.211
Boekwaarde	25.398	9.988	3.853	39.239	36.761

Het verloop van de aanschafwaarde financiële vaste activa in 2018 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Participaties	Leningen u/g aan participaties	Leningen u/g overig	Totaal
Stand per 1 januari 2018 - voor juridische fusie	53.343	19.210	6.129	78.682
Bij: Effect juridische fusie	1.556	130	1.191	2.877
Stand per 1 januari 2018 - na juridische fusie	54.899	19.340	7.320	81.559
<i>Bij:</i>				
-Nieuwe verwervingen	2.257	2.650	375	5.282
-Uitbreidingen bestaande activa	800	2.118	181	3.099
-Bijgeschreven rente	-	125	-	125
-Conversie	681	-681	-	-
	3.738	4.212	556	8.506
<i>Af:</i>				
- Desinvesteringen / aflossingen	-11.233	-2.313	-1.068	-14.614
- Vrijval commitments	-	-198	-	-198
- Liquidaties	-117	-3.454	-1.236	-4.807
	-11.350	-5.965	-2.304	-19.619
<i>Af:</i>				
- Financiële Vaste Activa nog te storten *	-6.906	-2.256	-295	-9.457
Stand 31 december 2018	40.381	15.331	5.277	60.989

* Het nog te storten bedrag per 1 januari 2018 bedroeg € 10,7 miljoen.

Het verloop van de afwaarderingen financiële vaste activa in 2018 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	Participaties	Leningen u/g aan participaties	Leningen u/g overig	Totaal
Stand per 1 januari 2018 - voor juridische fusie	18.462	10.180	2.569	31.211
Bij: Effect juridische fusie BIPL	-	-	-	-
Stand per 1 januari 2018 - na juridische fusie	18.462	10.180	2.569	31.211
<i>Bij:</i>				
-Bijzondere waardeverminderingen	2.849	1.065	90	4.004
<i>Af:</i>				
- Desinvesteringen / aflossingen	-4.574	-	-	-4.574
- Terugname bijzondere waardeverminderingen	-1.637	-2.473	-	-4.110
- Liquidaties	-117	-3.429	-1.235	-4.781
	-6.328	-5.902	-1.235	-13.465
Stand 31 december 2018	14.983	5.343	1.424	21.750

Als gevolg van verbeterde marktomstandigheden zijn de waardeinschattingen van een aantal participaties/ leningen u/g duurzaam verbeterd. In het verleden hierop afgeboekte bijzondere waardeverminderingen zijn waar mogelijk teruggenomen, op basis van feitelijke biedingen op aandelen, toegenomen beschikbare cashflows en/of significant verbeterde performance. Het saldo mutaties afwaarderingen sluit niet met de resultatenrekening aangezien de afwaarderingen in deelneming Nedermaas verrekend worden met de schulden aan aandeelhouders.

Participaties

In een aantal gevallen heeft de vennootschap waarin wordt geparticipeerd, of hebben haar aandeelhouders, volgens overeenkomst het recht op koop van de door de LIOF gehouden aandelen op een door kopers te bepalen moment binnen de overeengekomen contractperiode.

Leningen u/g aan participaties / overig

De leningen zijn overwegend achtergesteld en ten dele converteerbaar in aandelen (op overeengekomen voorwaarden). Dit betreft leningen met een looptijd van 2 tot 12 jaar waarover jaarlijks een rente wordt berekend variërend tussen 2% en 10% (afhankelijk van zekerheden, kredietwaardigheid en/of achterstelling). Van deze leningen u/g is een deel van het bedrag opeisbaar in 2019 maar gezien het verhoogde risico van deze leningen is dit deel niet als kortlopende vordering opgenomen.

Vorderingen

4. Onderhanden subsidieprojecten

Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

5. Vordering op groepsmaatschappijen

De vennootschap heeft de volgende rekening-courant verhoudingen met haar groepsmaatschappijen:

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2018	31-12-2017
LIOF Business Center Avantis BV	317	317
Nedermaas Hightech Ventures BV	50	12
Beheer Innovatiefonds Provincie Limburg BV	-	580
LIOF Bedrijventerreinen BV	-	3.847

Boekwaarde	367	4.756
-------------------	------------	--------------

6. Overige vorderingen en overlopende activa

De samenstelling van de overige vorderingen en overlopende activa per 31 december 2018 is als volgt:

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2018	31-12-2017
Debiteuren	313	319
Te ontvangen opbrengst inzake verkoop activa	1.753	-
Overige vorderingen en overlopende activa	451	273

Boekwaarde	2.517	592
-------------------	--------------	------------

Eigen vermogen

7. Gestort en opgevraagd kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bedraagt € 90.752.000 verdeeld in 800.000 aandelen elk nominaal groot € 113,44. Van dit kapitaal is € 53.369.209 volgestort. In het kapitaal van de vennootschap kan uitsluitend worden deelgenomen door publiekrechtelijke lichamen.

8. Overige reserves

In 2018 heeft deze post het volgende verloop:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2018	2017
Stand 31 december vorig boekjaar - voor winstverdeling	22.397	20.082
Resultaat vorig boekjaar	13.087	2.315
Uitgekeerd dividend	-4.000	-
	9.087	2.315

Stand 31 december	31.484	22.397
--------------------------	---------------	---------------

9. Resultaat boekjaar

(bedragen in euro's x 1.000)

	2018	2017
Resultaat na belastingen	6.957	13.087

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2017

De jaarrekening 2017 is vastgesteld in de algemene vergadering gehouden op 23 mei 2018. De algemene vergadering heeft de bestemming van het resultaat vastgesteld conform het daartoe gedane voorstel.

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2018

In overleg met de aandeelhouders stelt de directie, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor het resultaat over het boekjaar 2018 ten bedrage van € 6.957.000 toe te voegen aan de overige reserves.

Voorzieningen

10. Overige voorzieningen

Dit betreft de volgende voorzieningen:
(bedragen in euro's x 1.000)

	31-12-2018	31-12-2017
Negatieve boekwaarde deelneming LIOF Business Center Avantis BV	276	259
Voorziening pensioen oud medewerkers	80	50
Voorziening earn out Innovatiefonds	492	558

Stand 31 december	848	867
--------------------------	------------	------------

	2018	2017
De voorzieningen hadden het volgende verloop in 2018:		
Stand per 1 januari	867	242
Bij: dotaties	97	625
	964	867
Af: vrijvallen en aanwendungen	116	-

Stand 31 december	848	867
--------------------------	------------	------------

Kortlopende schulden

11. Schulden aan groepsmaatschappijen

Deze post is als volgt samengesteld:

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2018	31-12-2017
LIOF Vastgoed BV	-	3.786
Boekwaarde	-	3.786

12. Schulden aan aandeelhouders

Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

13. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen in euro's x 1.000)	31-12-2018	31-12-2017
Reservering vakantiegelden en vakantiedagen	332	371
Voorschot subsidie aandeelhouders	-	329
Beheer BIPL	690	890
Overige vooruit ontvangen en nog te betalen kosten	440	119
	1.462	1.709

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Het jaarlijks bedrag van met derden aangegane huurverplichtingen van onroerende zaken is € 0,2 miljoen (2017: € 0,2 miljoen). De resterende looptijd van het huurcontracten te Maastricht en Venlo zijn respectievelijk 9 jaar en 2,5 jaar.

De totale niet uit de balans blijvende huurverplichting per 31 december 2018 is EUR 1,4 miljoen (2017: EUR 1,4 miljoen). De verplichting binnen 1 jaar bedraagt EUR 0,2 miljoen (2017: EUR 0,2 miljoen). De verplichting van 2-5 jaar bedraagt EUR 0,6 miljoen (2017: EUR 0,5 miljoen). De verplichting groter dan 5 jaar bedraagt EUR 0,6 miljoen (2017: 0,7 miljoen).

De verplichtingen uit hoofde van met derden aangegane leaseovereenkomsten bedragen in totaal € 0,6 miljoen (2017: € 0,6 miljoen) en na 5 jaar € 0.

In de verkooptransactie van LIOF Bedrijven Centra B.V. is een call en een put optie opgenomen. Deze call en put optie betreft het verkopen van de resterende 20% aandelen die momenteel nog in bezit zijn van N.V. LIOF aan LEBE B.V. tegen een vastgestelde prijs in de komende 2 jaren. Bij de waardering van de participatie (resterende 20% van de aandelen in LIOF Bedrijven Centra B.V.) is rekening gehouden met deze mogelijke call en put optie.

N.V. LIOF heeft zich gecommitteerd om € 9,5 miljoen (2017: € 10,7 miljoen) bij te storten in het vermogen van de participaties en/of leningen te verstrekken. De verstrekken van deze financiering vindt plaats als aan de gemaakte contractuele afspraak is voldaan. Hiermee hangt ook samen of en op welke termijn deze bedragen worden uitgekeerd.

Nadere toelichting op de enkelvoudige resultatenrekening over 2018

Resultatenrekening gesplitst per bedrijf

Financieringsbedrijf

(bedragen in euro's x 1.000)

	2018	2017
Netto-omzet	-	-
Overige bedrijfsopbrengsten	2.537	627
Som der bedrijfsopbrengsten	2.537	627
Personeelskosten	1.931	2.067
Afschrijvingen op materiële vaste activa	67	35
Overige bedrijfskosten	822	728
Som der bedrijfslasten	2.820	2.830
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	7.157	21.097
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	106	-5.374
Rentelasten en soortgelijke kosten	-6	-13
Uitkomst der financiële baten en lasten	7.257	15.710
Resultaat voor belastingen	6.974	13.507
Vennootschapsbelasting	-	-
Resultaat deelnemingen	-17	-420
Resultaat na belastingen	6.957	13.087

Ontwikkelingsbedrijf

(bedragen in euro's x 1.000)

2018

2017

Netto-omzet	3.965	3.363
Overige bedrijfsopbrengsten	641	834
Som der bedrijfsopbrengsten	4.606	4.197
Personeelskosten	3.548	3.160
Afschrijvingen op materiële vaste activa	123	66
Overige bedrijfskosten	935	971
Som der bedrijfslasten	4.606	4.197
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-	-
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	-	-
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	-	-
Rentelasten en soortgelijke kosten	-	-
Uitkomst der financiële baten en lasten	-	-
Resultaat voor belastingen	-	-
Vennootschapsbelasting	-	-
Resultaat deelnemingen	-	-
Resultaat na belastingen	-	-

Bedrijfslasten

16. Lonen en salarissen, pensioenlasten en overige sociale lasten

De personeelskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2018	2017
Salarissen	3.516	3.067
Inleenkrachten	43	360
Overige personeelskosten	621	631
Lonen en salarissen	4.180	4.058
Pensioenlasten	780	771
Overige sociale lasten	519	398
	5.479	5.227

De personeelskosten kunnen als volgt worden gesplitst:
(bedragen in euro's x 1.000)

	2018	2017
Personeelskosten Financieringsbedrijf	1.931	2.067
Personeelskosten Ontwikkelingsbedrijf	3.548	3.160
	5.479	5.227

Het gemiddeld aantal in de groep werkzame werknemers, berekend op fulltimebasis en uitgesplit naar activiteiten, bedroeg:

	2018	2017
Financieringsbedrijf	15,0	16,2
Ontwikkelingsbedrijf	31,0	28,4
	46,0	44,6

Het gemiddeld aantal in het buitenland werkzame werknemers bedroeg 0 (2017: 0)

Uitkomst der financiële baten en lasten

(bedragen in euro's x 1.000)

2018 2017

Opbrengst verkoop participaties	11.810	9.017
Aanschafwaarde desinvesteringen participaties	-11.350	-7.331
Transactieresultaat desinvesteringen participaties	460	1.686
Voorziening desinvesteringen participaties	4.691	4.254
Resultaat boekjaar desinvesteringen participaties	5.151	5.940
Dividendopbrengsten	1.277	14.304
Rente- en provisiebaten participaties en leningen u/g	729	853
Opbrengsten van vorderingen die tot de vaste activa behoren	7.157	21.097
Dotatie voorzieningen participaties en leningen u/g	-4.004	-9.242
Vrijval voorzieningen participaties en leningen u/g	4.110	3.868
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	106	-5.374
Rentelasten en soortgelijke kosten	-6	-13
	7.257	15.710

Gebeurtenissen na balansdatum

Geen

Ondertekening van de jaarrekening

Maastricht, 22 mei 2019

Directie

T. van Elk

Raad van Commissarissen

M.W.G. Litjens

H.G.O.M. Berkers

H. Jennissen

R. van Leen

Overige gegevens

Statutaire regeling omtrent de bestemming van de winst (conform de Statuten)

artikel 23

1

De Algemene vergadering kan besluiten de winst blijvende uit de door de algemene vergadering van aandeelhouders vastgestelde jaarrekening, of een gedeelte daarvan, te reserveren.

2

Voorzover na de reservering als bedoeld in het eerste lid nog uitkeerbare winst resteert, wordt deze als dividend op aandelen uitgekeerd.

3

Op uitkeringen aan aandeelhouders zijn de artikelen 104 en 105 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing.

Controle verklaring van de onafhankelijke accountant

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Algemene Vergadering en Raad van Commissarissen van N.V. Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (LIOF)

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018 van N.V. Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (LIOF) (hierna 'de vennootschap') te Maastricht (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de betreffende jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van N.V. Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (LIOF) per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2018;
- 2 de geconsolideerde en enkelvoudige resultatenrekening over 2018;
- 3 het geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2018; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'. Wij zijn onafhankelijk van N.V. Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (LIOF) zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- kerncijfers 2018;
- het verslag van de Raad van Commissarissen;
- het bestuursverslag bestaande uit het Voorwoord, Missie, kerntaken en organisatiestructuur, Business Development, Participaties & Financiering, Corporate Governance, Risicomanagement, Maatschappelijk verantwoord ondernemen en Organogram;
- de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW, en;
- de in de bijlagen opgenomen overige informatie bestaande uit het Overzicht Participaties, Profielschets van de leden van de RvC, LIOF vertegenwoordigingen/lidmaatschappen en Overzicht van begrippen en afkortingen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de Raad van Commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevatten als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen of de activiteiten. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten.

Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen of de activiteiten geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Maastricht-Airport, 22 mei 2019

KPMG Accountants N.V.

H. Urlings RA

Bijlagen

Overzicht Participaties	85
Profielschets van de leden van de RvC	88
LIOF vertegenwoordigingen/lidmaatschappen	89
Overzicht begrippen en afkortingen	90

naam	korte omschrijving activiteit	plaats/gemeente	belang (%)	jaar
NV Industriebank LIOF (83)				
Agro/Food (9)				
1 Bakeplus Holding BV	groothandel in bakkerij grondstoffen	Venlo	21,3	2000
2 Brightlands Agrifood Ventures BV	venture capital fonds in agri- en voedseltechnologie	Venlo	7,0	2017
3 Choc-Culinaire BV	ontwikkelen, produceren en vermarkten van chocoladeproducten	Kerkrade	25,0	2015
4 Chocolate Company Specials BV	ontwikkelen, produceren en vermarkten van chocoladeproducten	Kerkrade	lening	2017
5 Eggciting Products BV	Het ontwikkelen en vermarkten van One-minute egg	Oirlo	8,6	2014
6 Excellence Fish BV	kweek en distributie consumptievis	Horst a/d Maas	20,0	2003
7 FI & S BV	voedsel ingrediënten productie	Maastricht	25,0	2018
8 Isobionics BV	biotechnologische productie geur- en smaakstoffen	Geleen	7,6	2008
9 Phenospex BV	geautomatiseerd plant management	Heerlen	15,0	2011
Health (14)				
1 Brainmarker BV	diagnose tools voor hersenaandoeningen	Heerlen	19,9	2007
2 Cristal Delivery BV	creëren van superieure medicinale producten	Maastricht	8,4	2017
3 Fabpulous BV	Ontwikkeling diagnostische tests	Maastricht	1,9	2009
4 Fortimedix Holding BV	medische apparatuur en implantaten Nuth	Nuth	13,6	2009
5 Fortimedix Surgical Holding BV	medische apparatuur en implantaten Nuth	Nuth	16,8	2017
6 Goofra Quality Products BV	vervaardigt (fijn)mechanische onderdelen door middel van draaien en frezen	Geleen	20,1	2017
7 Kersten Next BV	revalidatietechniek	Roermond	lening	2011
8 Medace BV	dienstverlening medisch onderzoek	Maastricht	lening	2008
9 Mirabilis	ontwikkelen van medicijnen	Den Haag	8,9	2018
10 Mito Medical Products BV	het produceren en ontwikkelen van apparaten voor medische doeleinden	Horst	5,0	2017
11 Nano4Imaging GmbH	MRI-zichtbare coatings	Aachen	5,0	2011
12 TelePsy BV	diagnose- en behandelmethodiek voor GGZ	Maastricht	26,4	2010
13 Thuja capital healthcare investor BV	beleggingsfonds	Utrecht	13,5	2016
14 ZON-PTC	behandeling van kanker- en kankeronderzoek dmv protontherapie	Maastricht	lening	2016
High tech & smart services (15)				
1 Admiror BV	vermarkting spiegels advertentiemogelijkheid	Valkenberg a/d Geul	33,3	2011
2 Cadac BV	tekenkamerautomatisering en ICT	Heerlen	28,0	1998
3 CoLiBra BV	(IT)-oplossingen voor het monitoren, inspecteren en onderhouden van industriële apparatuur in gebouwen en de procesindustrie.	Stramproy	35,0	2018
4 GoBikeServices BV	service & delivery facilitator high- end fietsen voor B2BC en B2B	Maastricht	25,0	2018
5 IGL BV	ingenieursbureau voor landmeetkunde, hydrografie en advisering.	Herten	15,0	2018
6 Kellpla BV	vervaardigen van overige producten van kunststof	Venlo	27,5	2017
7 Luminosa BV	logistieke dienstverlener (4PL) voor de gehele internationale staalketen	Maastricht	0,3	2018
8 Marudio BV	ICT venture	Sittard	30,0	2017
9 Mediaan Holding BV	begeleiden bij automatiseren bedrijfsprocessen	Heerlen	25,0	2015
10 Protomation BV	software tbv training operators procesindustrie	Sittard	33,9	2007
11 PS Licensing BV	automatisering	Sittard	25,0	2007
12 QES holding BV	speur- en ontwikkelingswerk op gebied van de maatschappij- en geesteswetenschappen	Heerlen	lening	2018
13 Ronmas BV	productie en handel automatiseringssystemen, verzorgen engineering	Venlo	40,0	2016
14 Ronmas Holding BV	productie en handel automatiseringssystemen, verzorgen engineering	Venlo	lening	2016
15 Stella Nove Intellectual Property BV	ontwikkeling en vermarkting van software oplossing gericht op het financiële afsluitingsproces bij bedrijven	Maastricht	7,5	2018
Materials (8)				
1 Chemelot Ventures BV	venture capital fonds life sciences	Maastricht	25,0	2013
2 Innosolids BV	productie van kunststoffen, kleurstoffen en machines	Geleen	20,9	2012
3 Limburg Venture BV (DSM/LIOF)	venture capital fonds life sciences	Maastricht	37,5	2003
4 Nefrex BV	productie en verkoop van circulaire bakstenen (en tegels) tegen een traditionele prijs	Eygelshoven	30,0	2018
5 Polyscope Holding BV	productie SMA-copolymeren	Geleen	12,7	2006

	naam	korte omschrijving activiteit	plaats/gemeente	belang (%)	jaar
6	QCP Holding BV	ontwikkeling en vermarkting van near virgin plastics	Urmond	lening	2014
7	Smart Level Company BV	flexibel ladder systeem	Beringe	15,0	2017
8	Terra Sports	elastische grondstoffen voor sportvloeren	Sittard	33,3	2004

Systems (17)

1	Admesy Group BV	ontwikkelen en produceren van colorimeters	Ittervoort	42,7	2006
2	Applied Biomedical Systems BV	ontwikkeling medisch instrumenten	Maastricht	31,0	2013
3	Babywatcher BV	produceren, verhuren en vermarkten van echoapparatuur	Ulestraten	7,2	2016
4	Ceradure Products BV	gespecialiseerde racefiets onderdelen	Stein	30,0	2011
5	Chemtrix BV	ontwikkelen micro reactor systemen	Echt	15,0	2015
6	Djozz BV	ontwikkeling en toepassing stuwende diensten rondom vernieuwbouw	Beesel	16,0	2013
7	Greentom Holding BV	ontwerp, productie en distributie van duurzame kindervagens	Maastricht	32,3	2016
8	ICM Mediaholding BV	Aanbieden tailormade TV content	Maastricht	29,3	2014
9	InCompanyMedia BV	Aanbieden tailormade TV content	Maastricht	lening	2011
10	Inflotek BV	gepatenteerde watersnij technologie	Belfeld	18,3	2012
11	Melotte Pumptechnology	Productie en verkoop van onderwaterpompen	Maastricht	33,3	1999
12	Aluminium Gieterij BV	Aluminium gieterij	Tegelen	16,1	2009
13	Microfan BV	ontwikkeling, produceren en verkoop besturingssystemen	Horst a/d maas	30,0	2015
14	Per Saldo Plus BV	software voor Governance, Risk management & Compliance	Maastricht	lening	2013
15	Phenospec BV	geautomatiseerd plant management	Heerlen	17,5	2011
16	SOIOS BV	producent zonne-energie gedreven voertuigen	Venlo	18,4	2011
17	Venne Electronics BV	indusdriele electronica	Maastricht-airport	35,0	2001

Overige (20)

1	Apostle BV	Social media beheertool	Venlo	14,9	2014
2	C & C Automotive	productie van en handel in remsystemen voor oldtimers	Baarlo	33,3	2018
3	Centipedes Holding BV	ontwikkeling vastgoed	Maastricht	10,5	2004
4	Chemelot Ventures Management BV	venture capital fonds life sciences	Maastricht	49,0	2013
5	Eurode business center	grensoverschrijdend bedrijventerrein	Kerkrade/ Herzogenrath	45,0	2003
6	Fortezza Maastricht BV	logistieke dienstverlener gespecialiseerd in staal	Maastricht	25,0	2018
7	Fortezza Maastricht II BV	logistieke dienstverlener gespecialiseerd in staal	Maastricht	25,0	2018
8	Frissen Holding	machines, gereedschappen tuin en park	Valkenburg a/d Geul	30,0	2005
9	GEM Californië	ontwikkeling bedrijventerrein	Horst a/d Maas	15,3	2004
10	GOB Aachen Heerlen BV	grensoverschrijdend bedrijventerrein	Heerlen	25,0	1997
11	Hartelt Fund Managment BV	opzetten, inrichten en beheren beleggingsfondsen	Maastricht	33,3	2015
12	Jules Beheer BV	bemiddeling bij handel, huur of verhuur van onroerend goed	Maastricht	lening	2018
13	LEBE BV	Bieden van startershuisvesting	Sittard	lening	2014
14	LHB BV	herstructurering bedrijventerreinen	Maastricht	33,3	2009
15	Pozo Negro BV	Verpakkingsindustrie en displays.	Echt	lening	2006
16	Technostarters ZON BV	fonds t.b.v. technologische (door)starters	Tilburg	50,0	1996
17	Technostarters Zuid Ned BV	fonds t.b.v. technologische (door)starters	Eindhoven	33,3	2006
18	Texture Tex BV	twijnen van garens voor de tapijtindustrie	Kerkrade	22,2	1995
19	Toverland	attractiepark	Sevenum	lening	2017
20	Verschuieren Orgelbouw BV	vervaardigen van muziekinstrumenten	Heythuysen	lening	2018

naam	korte omschrijving activiteit	plaats/gemeente	belang (%)	jaar
Nedermaas Hightech Ventures B.V. (9)				
Agro/Food (3)				
1 Bioactor BV	ontwikkelen voedingssupplementen	Maastricht	9,6	2011
2 Phenospex BV	geautomatiseerd plant management	Heerlen	16,6	2011
3 Eggciting Products BV	Het ontwikkelen en vermarkten van One-minute egg	Oirlo	1,3	2014
Health (4)				
1 Cellmade Nederland	humane cel biologie services	Sittard-Geleen	lening	2010
2 Cristal Delivery BV	creëren van superieure medicinale producten	Maastricht	3,0	2013
3 Cytuvax BV	ontwikkelen effectieve vaccins ter kankerbestrijding	Maastricht	28,6	2012
4 Enzytag BV	ontwikkelen, produceren op aminozuren gebaseerde producten	Sittard-Geleen	13,6	2018
Materials (1)				
1 Innosolids BV	productie van kunststoffen, kleurstoffen en machines	Geleen	26,2	2012
Systems (1)				
1 Applied Biomedical Systems BV	ontwikkeling medisch instrumenten	Maastricht	18,0	2010

Profielschets RvC-leden

M.W.G. Litjens, voorzitter RvC

Nationaliteit: Nederlandse
 Geboortejaar: 1951
 Benoemd 22 april 2010 (einde 2e termijn 2018)
 Op voordracht van: College GS Provincie Limburg en Ministerie van Economische Zaken
 Hoofdfunctie: Consultant
 Nevenfuncties:
 Lid Verwaltungsberat Bertschi ZG Zwitserland
 Lid Supervisory Board Sabic Capital
 Voorzitter RvC Chemelot Campus
 Voorzitter RvC Maastricht Health Campus

Drs. H.G.O.M. Berkers RA, lid RvC

Nationaliteit: Nederlandse
 Geboortejaar: 1955
 Benoemd: 1 januari 2011 (einde 2e termijn 2019)
 Op voordracht van: Ministerie van Economische Zaken
 Hoofdfunctie: professioneel commissaris/toezichthouder
 Nevenfuncties:
 Lid Raad van Toezicht Stichting ORO
 Lid Raad van Commissarissen DAR NV

Drs. E.J.J. Jennissen, lid RvC

Nationaliteit: Nederlandse
 Geboortejaar: 1968
 Benoemd: 23 mei 2018
 Hoofdfunctie: CFO MGG International en MD MGG Netherlands
 Nevenfuncties:
 Lid RVT stichting Dichterbij
 Lid RVT Limburg Museum

J.H.M. Lamkin, lid RvC (uit RvC per 23 mei 2018)

Nationaliteit: Nederlandse
 Geboortejaar: 1958
 Benoemd: 1 juni 2015 (einde 1e termijn 2019)
 Op voordracht van: Provincie Limburg
 Hoofdfunctie: DGA SBE BV
 Nevenfuncties:
 Lid DGA Platform VNO-NCW Den Haag
 Entrepreneur in Residence Maastricht University
 Voorzitter RvC MECC Maastricht

Dr. R.W. van Leen MBA, lid RvC

Nationaliteit: Nederlandse
 Geboortejaar: 1957
 Benoemd: 23 mei 2018
 Hoofdfunctie: Chief Innovation Officer en Member Executive Committee, Royal DSM
 Nevenfuncties:
 Lid STAK, Merus
 Board Member, Poet-DSM Advanced Biofuels
 Lid Raad van Toezicht, ZIO
 Lid Raad van Commissarissen, Houdstermaatschappij Zuid-Holland

Drs. T.F. Wammes, lid RvC (uit RvC per 23 mei 2018)

Nationaliteit: Nederlandse
 Geboortejaar: 1961
 Benoemd: 1 juni 2015 (einde 1e termijn 2019)
 Op voordracht van: Provincie Limburg
 Hoofdfunctie: CEO DynaGroup BV
 Nevenfuncties: -

LIOF vertegenwoordigingen/ lidmaatschappen

Anderz
AutomotiveNL
Brightland Business CLub
Brookz
Cercle L'union
Connected
CVN
Duits Nederlandse Handelskammer
Dujat
European Logistic Centre
Immenx
Karmijn Kapitaal Management
LifetecZONe
Limburg Export Award
Limburgse Werkgevers Vereniging
Maastricht Convention Bureau
Maastricht University
MKB Limburg
Nederland Distributie Land
Nederlandse Vereniging van Participatiemaatschappijen
NirV
NT Publishers
Plexon
Regitel
Stg Internationale Ronde Tafel
Vereniging Vrienden Maastricht Aachen Airport
VOC Maastricht

Overzicht van begrippen en afkortingen

AGIT	Aachener Gesellschaft für Innovation und Technologietransfer	MKBLF	MKB Leningen Fonds
AO/IC	Administratieve Organisatie en Interne Controle	MUMC+	Maastricht Universitair Medisch Centrum
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders	MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
BIGV	Brightlands Campus Greenport Venlo	NAP	Nationaal Acquisitie Platform
BOM	Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij	NAT HTS	Nationale Acquisitie Team High Tech Systems
EGLM	Electric Green Last Mile	NFIA	Netherlands Foreign Investment Agency (Ministerie van Economische Zaken)
EU	Europese Unie	NV NOM	Noordelijke OntwikkelingsMaatschappij (van Drente, Friesland, Groningen)
EZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat	OOST NV	Ontwikkelingsmaatschappij van Gelderland en Overijssel
FIR	Forschungs Institut für Rationalisierung	OP-Zuid	Operationeel Programma Zuid(-Nederland)
GRI	Global Reporting Initiative	P&F	LIOF Participaties & Financiering
GVIC	Greenport Venlo Innovation Center	ROM('s)	Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (in Nederland: NV NOM, Oost NV, BOM, LIOF en Innovation Quarter)
HTSM	High Tech Systems and Materials	RvC	Raad van Commissarissen
I2M	Innovation2Market	RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
IC	InvesteringsCommissie LIOF	RWTH	Rheinisch-Westfälische Technische Hochschule (Aachen)
IQ	Innovation Quarter	SMART LCV	Smart Logistics Centre Venlo
LIOF BD	LIOF Business & Development	UM	Universiteit Maastricht
LIOF A&C	LIOF Accounting & Control	VFF	Vroege Fase Financiering
LBDF	Limburg Business Development Fonds	Wet Fido	Wet Financiering Decentrale Overheden
LRM	Limburgse Reconversie Maatschappij	WNT	Wet Normering Topinkomens
LWV	Limburgse Werkgevers Vereniging		
MBO	Medewerkers Belevings Onderzoek		
MHC	Maastricht Health Campus		
MIT	MKB Innovatiestimulering Topsectoren		
MKB	Midden- en Kleinbedrijf		

Colofon

Uitgave en coördinatie: N.V. LIOF

Ontwerp en opmaak: Zuiderlicht, Maastricht

Aan de inhoud van deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

Copyright 2019, N.V. LIOF

Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van uitgever N.V. LIOF en andere auteursrechthebbenden.

Kantoor Maastricht

Wim Duisenbergplantsoen 27, 6221 SE

Postbus 1310, 6201 BH

T+31 (0)43 328 02 80

Kantoor Venlo

Villa Flora

Sint Jansweg 20, 5928 RC

T +31 (0)43 328 02 80

liof.nl

liof.com

liof-lbdf.nl

liof-mkblf.nl

liof-limburglogistiek.nl

liof-limburgmakers.nl

liof-limburgagrofood.nl

Publicatiedatum jaarverslag: 22 mei 2019.

LIOF